

Briuselis, 2018 m. gruodžio 10 d.
(OR. en)

15086/18

CFSP/PESC 1150
COPS 470
CSDP/PSDC 712
COHOM 161
RELEX 1047

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

kam: Delegacijoms

Ankstesnio
dokumento Nr.: 14943/18

Dalykas: Moterys, taika ir saugumas
– Tarybos išvados (2018 m. gruodžio 10 d.)

Delegacijoms priede pateikiamos Tarybos išvados dėl moterų, taikos ir saugumo, priimtos 2018 m. gruodžio 10 d. Tarybos 3662-ame posėdyje.

TARYBOS IŠVADOS DĖL MOTERŲ, TAIKOS IR SAUGUMO

TARYBA priėmė šias išvadas:

1. Lyčių lygybė ir žmogaus teisės sudaro Europos vertybių branduolį ir yra atskiri prioritetai, integruojami į visas Europos Sąjungos politikos sritis. Taryba primena Europos Sąjungos ir jos valstybių narių įsipareigojimus visiškai įgyvendinti Moterų, taikos ir saugumo (MTS) darbotvarkę, kurią sudaro Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucija (JT ST rezoliucija) 1325 ir su ja susijusios vėlesnės rezoliucijos, užtikrinant, kad ji būtų visapusiškai integruota į visas ES pastangas remti tvarią taiką, saugumą, žmogaus teises, teisingumą ir vystymąsi, ES bendradarbiaujant su kitomis regioninėmis ir tarptautinėmis organizacijomis, kaip numatyta Visuotinėje ES strategijoje. Tai turi būti daroma integruojant lyčių aspektu grindžiamą požiūrį į visas ES politikos sritis, įskaitant saugumą, konfliktų prevenciją ir sprendimą, taip pat ilgalaikės taikos kūrimą. Šiuo atžvilgiu ES ir jos valstybės narės remia MTS darbotvarkės įgyvendinimą Jungtinėse Tautose.
2. Taryba palankiai vertina naują ES strateginį požiūrį dėl moterų, taikos ir saugumo (ES strateginis požiūris dėl MTS), kuris grindžiamas 2008 m. visapusišku požiūriu į JT ST rezoliucijų 1325 ir 1820 dėl moterų, taikos ir saugumo įgyvendinimą ES ir jį pakeičia. ES strateginiame požiūryje dėl MTS pabrėžiamas konkrečių įsipareigojimų ir veiksmų poreikis, taip pat poreikis įtraukti, įgalinti, ginti ir remti moteris ir mergaites siekiant užtikrinti tvarią ir ilgalaikę taiką ir saugumą – esminius žmogaus teisių ir darnaus vystymosi komponentus, vadovaujantis Darnaus vystymosi darbotvarke iki 2030 m. ir jos darnaus vystymosi tikslais bei konsensu dėl vystymosi. Be to, Taryba palankiai vertina MTS darbotvarkėje nustatytą požiūrį, taikomą sprendžiant su konfliktais susijusio seksualinio smurto problemą, kuri yra pažeidžiamumo dėl lyties ir smurto dėl lyties visumos dalis, glaudžiai susipynusi su nuolatine nelygybe ir platesnio pobūdžio išpuoliais lyčių lygybės, moterų ir mergaičių žmogaus teisių atžvilgiu, įskaitant smurtą internete, skaitmeninį ir kibernetinį smurtą.

3. Taryba dar kartą patvirtina, kad MTS darbotvarkė turi būti įgyvendinama visuose ES išorės veiksmuose, ir todėl ji yra svarbus integruoto požiūrio į išorės konfliktus ir krizes elementas, atsižvelgiant į JT visuotiniame tyrime dėl JT ST rezoliucijos 1325 nustatytus iššūkius. Taryba primena Europos Sąjungos ir jos valstybių narių įsipareigojimą toliau naudotis lyčių aspekto analize, rinkti suskirstytus duomenis (be kita ko, pagal lytį, amžių ir negalią, bet tuo neapsiribojant) ir integruoti lyčių aspektu grindžiamą požiūrį, nes tai yra viena iš pagrindinių strategijų kartu su lyčių pusiausvyra ir konkrečiais veiksmais, kuriais siekiama užtikrinti lyčių lygybę ir moterų įgalėjimą visose atitinkamose politikos sistemose, įskaitant užsienio ir saugumo politikos, vystymosi, prekybos, finansų, humanitarinės pagalbos, migracijos, teisingumo ir švietimo sritis, taip pat su smurtinio ekstremizmo ir terorizmo prevencija ir kova su jais.
4. ES strateginiame požiūryje dėl MTS nustatyti veiksmai pagal pagrindines prevencijos, apsaugos, pagalbos ir atsigavimo sritis ir pagal du visa apimančius ir kompleksinius – lyčių aspekto integravimo ir dalyvavimo – aspektus. Šie veiksmai yra susiję tarpusavyje ir stiprina vienas kitą. Be to, Taryba palankiai vertina tai, kad ES strateginiame požiūryje dėl MTS pripažinta tapatybių įvairovė ir jų susikertantys elementai ir kad, be kita ko, akcentuota, jog jį turi įgyvendinti visi visų labui. Šiame kontekste svarbu, kad vyrai ir berniukai būtų ir toliau įtraukiami kaip teigiami pokyčių iniciatoriai.
5. Taryba patvirtina, kad ES strateginio požiūrio dėl MTS įgyvendinimą turėtų užtikrinti ES vadovų įsipareigojimas politiniu ir diplomatinio lygmeniu, kad moterys galėtų lygiateisiškai ir prasmingai dalyvauti visuose ES išorės veiksmuose, ne tik moterų teisių klausimais, bet visuose veiksmuose, be kita ko, taikos ir saugumo klausimais.

6. Taryba dar kartą patvirtina, kad MTS darbotvarke siekiama užtikrinti, jog moterų ir mergaičių teisės, veiklumas ir apsauga būtų visada užtikrinami ir išsaugomi laikotarpiu iki konflikto, jo metu ir po konflikto. Taigi, MTS darbotvarkė yra visuotinai taikytina ir todėl turi būti įgyvendinama tiek Europos Sąjungoje ir jos valstybėse narėse, tiek išorės veiksmuose, kad veiksmai galėtų būti darnūs, patikimi ir paveikūs. Tai bus pasiekta integruojant lyčių aspektu grindžiamą požiūrį ir moterų dalyvavimą į visus kontekstus, nuo konflikto analizės iki paskesnių veiksmų, įskaitant palankesnių sąlygų dialogui sudarymą, tarpininkavimą, taikos derybas ir kitas konfliktų prevencijos ir sprendimo priemones. Be to, tai bus pasiekta įgyvendinant konkrečias priemones, įskaitant karinių ir policijos pajėgų mokymą, orientuotas į lyčių lygybę ir moterų bei mergaičių įgalėjimą.
7. Taryba primena, kad atsakomybė už MTS darbotvarkės įgyvendinimą tenka valstybėms narėms ir visiems kitiems Europos Sąjungos subjektams, įskaitant Europos išorės veiksmų tarnybą (EIVT), ES delegacijas, EIVT vyriausiąją patarėją lyčių ir MTS klausimais, Komisijos tarnybas, ES specialiuosius įgaliotinius ir bendros saugumo ir gynybos politikos (BSGP) misijas ir operacijas, ir tai yra itin svarbu propaguojant ir įgyvendinant ES strateginį požiūrį dėl MTS. Svarbu, kad ES strateginį požiūrį dėl MTS įgyvendintų ryšius su ES palaikantys subjektai, pavyzdžiui, Europos Sąjungos finansuojami rangovai arba organizacijos. Taryba pabrėžia, kad valstybėms narėms rengiant nacionalinius veiksmų planus svarbu atspindėti ES strateginį požiūrį dėl MTS.
8. Taryba palankiai vertina ES lyčių lygybės veiksmų plano (LLVP II) ir ES strateginio požiūrio dėl MTS tarpusavio papildomumą ir sinergiją. Taryba pabrėžia, kad tiek ES strateginis požiūris dėl MTS, tiek LLVP II yra svarbios politikos sistemos, skirtos visų formų diskriminacijai ir smurtui, nuo kurių kenčia moterys ir mergaitės, panaikinti. Be to, Taryba ragina EIVT ir Komisijos tarnybas toliau ieškoti supaprastintų, parankių naudoti ir efektyvių būdų išmatuoti, stebėti, vertinti pažangą šioje srityje ir teikti šios srities pažangos ataskaitas.

9. Taryba taip pat laukia, kad ne vėliau kaip 2019 m. pirmą ketvirtį būtų sudarytas glaustas, konkretus, išmatuojamas ir įgyvendinamas ES strateginio požiūrio dėl MTS veiksmingo įgyvendinimo ir propagavimo veiksmų planas. Šis veiksmų planas turi būti sinchronizuotas su LLVP II.
10. Taryba palankiai vertina partnerysčių ir susivienijimų su kitomis tarptautinėmis, daugiašalėmis ir regioninėmis organizacijomis stiprinimo ir steigimo perspektyvą, visų pirma pasiūlymą sukurti formalias bendradarbiavimo visais lygmenimis platformas. Tarp jų turėtų būti tinkamų forumų, skirtų keistis patirtimi, geriausia praktika ir skatinti specialistų, įskaitant patarėjus lyčių klausimais ir kontaktinius punktus MTS klausimais, bendravimą, steigimas ir esamų moterų tarpininkų tinklų rėmimas, siekiant veiksmingai ir darniai įgyvendinti ES strateginį požiūrį dėl MTS.
11. Taryba palankiai vertina įtraukų procesą, per kurį parengtas ES strateginis požiūris dėl MTS palaikant dialogą su Komisijos tarnybomis, ES valstybėmis narėmis, patarėjais lyčių klausimais iš bendros saugumo ir gynybos politikos (BSGP) misijų ir operacijų, pilietinės visuomenės partneriais, akademinės visuomenės atstovais ir kitais daugiašaliais ir regioniniais partneriais. Įtraukus požiūris turėtų išlikti standartine darbo praktika ir būsimų rengimo procesų metu.
12. Taryba pabrėžia, kad svarbu palaikyti glaudžius ryšius ir glaudžiai bendradarbiauti su trečiosiomis valstybėmis, partneriais ir pilietine visuomene, įskaitant vietas, regionų ir tarptautines pilietinės visuomenės organizacijas, visuomenės aktyvistus ir moterų teisių organizacijas, visais ES strateginio požiūrio dėl MTS įgyvendinimo etapais ir viso politikos ciklo metu, pradedant parengimu ir baigiant įvertinimu. Toks bendradarbiavimas turėtų vykti įtraukiai ir nešališkai.
13. Taryba prašo vyriausiojo įgaliotinio pateikti ataskaitą dėl ES neformalios moterų, taikos ir saugumo klausimų darbo grupės veiklos ir pažangos, taip pat dėl veiksmingiausių būdų ir konkrečių veiksmų siekiant įgyvendinti visa apimančius ES lyčių lygybės, moterų įgalėjimo ir visapusiško MTS darbotvarkės įgyvendinimo tikslus.

**EIVT, 2018 m. lapkričio mėn.
ES strateginis požiūris dėl moterų, taikos ir saugumo
2018 m.**

Santrauka

ES strateginis požiūris dėl moterų, taikos ir saugumo buvo parengtas Europos Sąjungos valstybių narių prašymu ir ES instituciniu lygmeniu buvo koordinuojamas Europos išorės veikslių tarnybos (EIVT), konsultuojantis su visais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais. Jis atspindi nuolatinį ES įsipareigojimą ir pastangas veiksmingai įgyvendinti Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliuciją 1325 dėl moterų, taikos ir saugumo (MTS) ir su ja susijusias vėlesnes rezoliucijas dėl lyčių lygybės ir moterų įgalėjimo. ES strateginis požiūris parengtas atsižvelgiant į visos šios srities ekspertines žinias, geriausią praktiką ir įgytą patirtį, ir juo numatoma vadovautis visais etapais vykdant veiklą, kuria bus užtikrinti konkretesni ir labiau holistiniai MTS darbotvarkės stiprinimo ir įgyvendinimo veiksmai tiek vidaus lygmeniu, tiek palaikant visus ES išorės santykius. Juo taip pat parodoma, kaip visos ES politikos sistemos lyčių lygybės srityje stiprina MTS.

Lyčių lygybė yra principas, į kurį atsižvelgiama visų ES institucijų įsipareigojimuose vykdant visą jų vidaus ir išorės veiklą ir kuris įvairiais etapais integruojamas į ES politiką, strategijas, veiksmų planus ir projektus vystymosi, humanitarinės pagalbos, švietimo, migracijos ir kitose srityse.

ES strateginiu požiūriu pripažįstama, kad lyčių lygybė ir moterų įgalėjimas yra būtina konfliktų ciklo (prevencijos, valdymo ir sprendimo) metu kylančių klausimų sprendimo sąlyga; jame analizuojami ES veiksmai ir pateikiama jų pavyzdžių, taip pat išdėstoma, kokiomis priemonėmis MTS darbotvarkė gali būti įgyvendinama veiksmingiausiai.

ES strateginis požiūris yra tvirtas pagrindas įgyvendinti moterų ir vyrų lygybę – vieną iš Europos Sąjungos pagrindinių vertybių – įtraukiant, įgalinant, apsaugant ir remiant moteris ir mergaites, kad būtų užtikrinta taika ir saugumas.

ES strateginiu požiūriu akcentuojama moterų lyderystės ir veiklumo visose su taika ir saugumu susijusios politikos ir programavimo srityse svarba. Juo siekiama užtikrinti, kad skirtingos ir įvairios kilmės moterys ir mergaitės turėtų teisę lygiateisiškai ir reikšmingai dalyvauti konfliktų prevencijos ir sprendimo veikloje, taip pat užkertant kelią su konfliktais susijusiam smurtui, įskaitant visų formų seksualinį smurtą ir smurtą dėl lyties. Be to, ES strateginiu požiūriu numatoma, kad vyrai ir berniukai įtraukiami kaip teigiami pokyčių iniciatoriai, tenkinant poreikį spręsti lyčių stereotipų ir visuomenės atskirties mechanizmų keliamas problemas ir juos keisti.

Pirmoje dokumento dalyje išdėstyti ES strateginio požiūrio dėl MTS darbotvarkės pagrindiniai principai. Joje akcentuojamas MTS visuotinumumas ir privalomas jos pobūdis – ją turi įgyvendinti visi ES subjektai ir visos valstybės narės, taip pat ji turi būti įgyvendinama palaikant visus ryšius su ES nepriklausančiomis šalimis. Joje taip pat nustatomi lyčių aspekto integravimo, dalyvavimo, prevencijos, apsaugos ir pagalbos bei atsigavimo pagrindiniai komponentai. Tvirtai pabrėžiamas lyčių aspekto analizės ir lyčių aspektu grindžiamo požiūrio integravimo pagrindinis vaidmuo, taip pat visiškų vyrų ir moterų lygybės ES normų sistemų stiprinimas.

Antroje dalyje nurodytos konkrečios sritys, kuriose reikia intensyviau įgyvendinti MTS darbotvarkę, įskaitant, be kita ko, vietos, nacionalinės ir regioninės atsakomybės stiprinimą, gebėjimų stiprinimą ir mokymą, taip pat stebėsenos, vertinimo ir ataskaitų teikimo procedūras.

Pagrindiniai ES strateginio požiūrio aspektai yra šie:

- akcentuojama moterų lyderystė, teisės ir veiklumas visose su taika ir saugumu susijusios politikos ir programavimo srityse, pripažįstant skirtingos ir įvairios kilmės moterų, vyrų, mergaičių ir berniukų vaidmenį prisidedant prie taikos ir lyčių lygybės ir užkertant kelią smurtiniams konfliktams bei juos sprendžiant, taip pat užkertant kelią visų formų smurtui, įskaitant seksualinį smurtą ir smurtą dėl lyties. Tai taikoma taikos ir sprendimų priėmimo procesams įgyvendinant visas ES išorės priemones, įskaitant BSGP misijas ir operacijas, ir visose politikos srityse;
- įsipareigojimas analizuoti ir šalinti su lytimi susijusias pagrindines konfliktų ir lyčių nelygybės priežastis ES viduje ir už jos ribų ankstyvame visų ES išorės veiksmų planavimo etape;
- norint užtikrinti ES veiklos šioje srityje sėkmę, bus itin svarbi visapusiška (politinė ir finansinė) parama vietos, nacionalinėms ir tarptautinėms pilietinės visuomenės organizacijoms, įskaitant moterų grupes ir visuomenės aktyvistus, padedančius kurti taiką, kovoti su smurtinėmis lyčių normomis ir užkirsti kelią seksualiniam smurtui bei smurtui dėl lyties. Tai apima ES bendradarbiavimą su pilietinės visuomenės organizacijomis, kuriose moterys atlieka vadovaujamuosius vaidmenis, apibrėžia strategijų formulavimą, skatina vietos atsakomybę ir prisideda prie nacionalinių gebėjimų stiprinimo;
- įsipareigojimas, remiantis lyčių aspekto analize, sistemingai integruoti lyčių aspektu grindžiamą požiūrį į visas sritis ir veiklą taikos ir saugumo srityje, įskaitant visus politinius ir strateginius dialogus, dialogus žmogaus teisių klausimais, visus susijusius politikos formulavimo ir formavimo procesus, mokslinius tyrimus, analizę ir vertinimą, planavimą ir įgyvendinimą, taip pat atitinkamus stebėsenos, vertinimo ir ataskaitų teikimo procesus;

- lyčių lygybė – vienas iš svarbiausių visų ES išorės veiksmų tikslų, be kita ko, vystymosi, smurtinio ekstremizmo prevencijos ir kovos su juo, kovos su terorizmu ir migracijos srityse, neapsiribojant šiomis sritimis;
- sistemingas lyčių aspektu grindžiamo požiūrio integravimas į visus ES konfliktų prevencijos ir taikos kūrimo veiksmus / mechanizmus, taip pat į įgyvendinimo partneriams taikomus ES reikalavimus. Užtikrinimas, kad viso projektų ciklo metu būtų atsižvelgiama į potencialiai skirtingą įvairios kilmės moterų ir vyrų, mergaičių ir berniukų padėtį, patirtį ir poreikius.

Tokiu būdu dėl ES strateginio požiūrio MTS darbotvarkė atsiduria viso ES bendros užsienio ir saugumo politikos spektro centre, nes ji yra esminė priemonė užtikrinant, kad moterų ir mergaičių teisės, veiklumas ir apsauga būtų visuomet užtikrinami ir išsaugomi, ir patvirtinama, kad visais konfliktų prevencijos, taikdarystės, taikos kūrimo ir atkūrimo po konflikto etapais visų amžiaus grupių moterims būtų užtikrinamas prasmingas ir lygiateisis vaidmuo sprendimų priėmimo procese.

Ivadas

1. Vyrų ir moterų lygybė yra viena iš pamatinių ES vertybių, nustatytų ES sutartyse ir ES pagrindinių teisių chartijoje¹, kuria konkrečiai uždraudžiama diskriminacija. 2016–2020 m. lyčių lygybės veiksmų plane (LLVP II²) nurodyta, kad ES turi skatinti vyrų ir moterų lygybę vykdydama visą veiklą ir turi užtikrinti, kad šis reikalavimas būtų įgyvendinamas visose politikos srityse. Pekino veiksmų platformoje (1995 m.³) nurodyta, kad norint užtikrinti lyčių lygybę, būtina užtikrinti lyčių pusiausvyrą ir lyčių aspektu grindžiamo požiūrio integravimą. Konvencija dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims⁴ yra pagrindas moterų ir vyrų lygybę paversti realybe, užtikrinant, kad moterys turėtų vienodą prieigą prie politinio ir visuomeninio gyvenimo, taip pat švietimo, sveikatos apsaugos ir užimtumo, ir vienodas galimybes šiose srityse. ES politika dėl moterų, taikos ir saugumo darbotvarkės (MTS darbotvarkės⁵) įgyvendinimo pasaulio, regionų ir nacionaliniu mastu visiškai atitinka šiuose dokumentuose nustatytas vertybes ir pareigas.

¹ Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija (2012/C 326/02), (OL C 326, 2012 10 26, p. 391).

² Lyčių lygybė ir moterų įgalėjimas: keisti mergaičių ir moterų gyvenimą plėtojant ES išorės santykius (2016–2020 m.), 2015 m. rugsėjo 21 d. (SWD(2015) 182 final) (2016–2020 m. ES lyčių lygybės veiksmų planas (LLVP II)). LLVP II išdėstyti ES įsipareigojimų lyčių lygybės ir moterų įgalėjimo srityje įgyvendinimo su šalimis partnerėmis ir visuose ES išorės santykiuose reikalavimai. Jis apima Komisijos ir Europos išorės veiksmų tarnybos (EIVT) veiklą, kurioje dalyvauja šalys partnerės, ypač besivystančiose, plėtros ir kaimyninėse šalyse, be kita ko, pažeidžiamumo atvejais, pasibaigus konfliktams ir ekstremaliųjų situacijų atvejais, taip pat ES valstybių narių vykdomus veiksmus.

https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/150921_final_swd_gap.pdf

³ 1995 m. Jungtinių Tautų ketvirtoji pasaulinė moterų klausimų konferencija „Lygybė, vystymasis ir taika“. Konferencijos deklaracija: Pekino deklaracija ir veiksmų platforma.

⁴ Jungtinių Tautų rezoliucija 34/180, 1979 m. priimta Jungtinių Tautų Generalinėje Asamblėjoje.

⁵ ES neformali moterų, taikos ir saugumo klausimų darbo grupė nurodė, kad su MTS darbotvarke susijęs darbas apima šias JT ST rezoliucijas: 1325 (2000), 1820 (2009), 1888 (2009), 1889 (2010), 1960 (2011), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015), 2272 (2016) ir 2331 (2016).

2. Visuotinėje ES užsienio ir saugumo politikos strategijoje (Visuotinė strategija⁶) dar kartą patvirtinama, kad ES pripažįsta ir skatins moterų vaidmenį taikos pastangų srityje, įskaitant moterų lyderystės poreikį, tiek įgyvendinant JT ST rezoliucijas dėl MTS, tiek gerinant lyčių pusiausvyrą ES viduje. Visuotinė strategija taip pat siekiama didinti moterų dalyvavimą formuojant užsienio politiką. Be to, Europos Vadovų Taryba pritarė tam, kad įgyvendinant Visuotinę strategiją MTS, lyčių lygybė ir moterų įgalėjimas turėtų būti toliau integruojami į visas politikos sritis. Tai apima saugumo ir gynybos, investicijų į valstybių ir visuomenės atsparumą ir integruoto požiūrio į konfliktus ir krizes plėtojimo sritis⁷.

⁶ Europos Sąjungos Taryba. Visuotinė Europos Sąjungos užsienio ir saugumo politikos strategija (dok. 10715/16), 2016 06 28.

⁷ Integruotas požiūris pirmą kartą nustatytas Visuotinėje ES strategijoje. EIVT (2016 m. birželio mėn.). Bendra vizija, bendri veiksmai: stipresnė Europa. Visuotinė Europos Sąjungos užsienio ir saugumo politikos strategija.

3. Europos konsensuse dėl vystymosi⁸ ES ir jos valstybės narės moteris ir mergaites vertina kaip svarbius vystymosi ir pokyčių veiksnius, taip pat pripažįsta jų vaidmenį taikos kūrimo, konfliktų sprendimo ir reagavimo humanitarinėmis priemonėmis procesuose. Analogiškai, Europos konsensuse dėl humanitarinės pagalbos⁹ pabrėžiama, jog teikiant humanitarinę pagalbą svarbu atsižvelgti į lyčių aspektą, ir pripažįstama, kad aktyvus moterų dalyvavimas teikiant humanitarinę pagalbą yra labai svarbus ir kad ES įsipareigoja skatinti tokį dalyvavimą. Konsensuse dėl humanitarinės pagalbos taip pat nurodoma, kad visais humanitarinės pagalbos aspektais būtina integruoti apsaugos nuo seksualinio smurto ir smurto dėl lyties strategijas. Be to, Konsensusu dėl vystymosi¹⁰ įsipareigojama, kad ES ir jos valstybės narės imsis veiksmų, susijusių su visais seksualinio smurto ir smurto dėl lyties prevencijos ir reagavimo į jį konfliktų metu ir jiems pasibaigus aspektais, ir remis teigiamą moterų vaidmenį konfliktų prevencijos, konfliktų sprendimo, pagalbos, atkūrimo ir tvarios taikos kūrimo procesuose. Galiausiai Konsensuse dėl vystymosi teigiama, jog ES ir jos valstybės narės užtikrins, kad lyčių aspektas būtų sistemiskai integruojamas į visų sričių politiką. Tai padės pasiekti Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m.¹¹ tikslus ir darnaus vystymosi tikslus (DVT), įskaitant DVT 5 dėl lyčių lygybės ir DVT 16 dėl taikių ir įtraukių visuomenių. Remdamasi visais šiais įsipareigojimais, ES paspartins pastangas užtikrinti lyčių lygybę ir įgalinti moteris, pavyzdžiui, užtikrindama įtakingą ir aktyvų moterų ir moterų organizacijų dalyvavimą priimant sprendimus ir sudarydama sąlygas tokiam dalyvavimui.

⁸ Naujasis Europos konsensusas dėl vystymosi „Mūsų pasaulis, mūsų orumas, mūsų ateitis“. Tarybos, Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybės atstovų, Europos Parlamento ir Komisijos bendras pareiškimas (OL C 210, 2017 6 30, p. 1) (Europos konsensusas dėl vystymosi). Europos konsensuse dėl vystymosi nurodyta, kad lyčių lygybė ir moterų įgalėjimas yra ES vystomojo bendradarbiavimo esminis kompleksinis klausimas.

Darbotvarkėje iki 2030 m. tvirtai nurodyta, kad lyčių lygybė yra esminis darnaus vystymosi tikslų (DVT) aspektas – tai padaryta ne tik numatant atskirą DVT 5 dėl lyčių lygybės ir DVT 16 dėl taikių visuomenių, bet ir įtraukiant ją kaip kompleksinį elementą, būtiną norint pasiekti visus 17 DVT. https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/european-consensus-on-development-final-20170626_en.pdf

⁹ Tarybos, Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybės atstovų, Europos Parlamento ir Europos Komisijos bendras pareiškimas. Europos konsensusas dėl humanitarinės pagalbos (2008/C 25/01) (2008 01 30).

¹⁰ Žr. 8 išnašą.

¹¹ Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja, „Keiskime mūsų pasaulį. Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m.“, 2015 m. spalio 21 d., A/RES/70/1.

Moterų, taikos ir saugumo (MTS) darbotvarkės supratimas

4. Naujuoju ES strateginiu požiūriu dėl MTS (toliau – strateginis požiūris) nustatomi ES politikos MTS srityje pagrindiniai principai ir prioritetai, jos bendri tikslai, bendros apibrėžtys ir ES bendras požiūris į jos įgyvendinimą. Taip užtikrinama įvairių ES išorės veiksmų priemonių tarpusavio ir vidaus darna, taip pat išorės veiksmų, pavyzdžiui, konfliktų prevencijos, krizių valdymo ir atstatymo bei vystymosi po konfliktų, tęstinumas. Be to, strateginiame požiūryje pateikiamos gairės, kaip užtikrinti, kad ES išorės veiksmais būtų visapusiškai laikomasi ES visapusiškos politikos sistemos lyčių lygybės, moterų įgalėjimo ir MTS srityje. Į jo įgyvendinimą įtraukiami visi atitinkami ES subjektai: vyriausiasis įgaliotinis / Europos Komisijos pirmininko pavaduotojas, padedamas Europos išorės veiksmų tarnybos (EITV) (įskaitant ES delegacijas), atitinkamos Europos Komisijos tarnybos, bendros saugumo ir gynybos politikos (BSGP) misijos ir operacijos ir ES specialieji įgaliotiniai. Be to, tikimasi, kad strateginio požiūrio kuo didesniu mastu laikysis visi subjektai, su kuriais ES palaiko ryšius, pavyzdžiui, rangovai, ES finansuojamos organizacijos ir įgyvendinimo partneriai.

5. MTS darbotvarke, kurią sudaro JT ST rezoliucija 1325 (2000) ir su ja susijusios vėlesnės rezoliucijos¹², tradicinės saugumo politikos sritis išplečiama akcentuojant lyčių aspekto svarbą taikai ir saugumui. Todėl ji įkūnija ir skatina svarbų struktūrinį poslinkį, susijusį su tuo, kaip turi būti pasiekiamas ir išlaikomas saugumas ir taika. Daugiausia dėmesio joje skiriama ne tik moterų ir mergaičių apsaugai nuo su konfliktais susijusio smurto, bet ir moterų teisei dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose. MTS darbotvarkeje pabrėžiama, kad lyčių lygybė yra neatsiejama nuo taikos ir saugumo klausimų ir kad lyčių aspektu grindžiamas požiūris yra neatskiriama taikos ir saugumo dalis. Be to, joje nurodyta, kad norint užkirsti kelią konfliktams būtina šalinti su lytimi susijusias pagrindines smurto priežastis.
6. MTS darbotvarke siekiama įtraukti visus lyties ir konflikto sąsajos aspektus, tačiau ji yra aktuali ne tik konfliktų situacijose. Jos tikslas yra užtikrinti, kad moterų ir mergaičių teisės, veiklumas¹³ ir apsauga būtų užtikrinami laikotarpiu iki konflikto, jo metu ir po jo ir kad visais taikdarystės ir taikos kūrimo etapais visų amžiaus grupių moterims būtų užtikrinamas prasmingas ir lygiateisis vaidmuo sprendimų priėmimo procese. Todėl MTS darbotvarkei tenka centrinė vieta visame ES bendros užsienio ir saugumo politikos spektre.¹⁴

¹² Su MTS darbotvarke įgyvendinant naująjį ES strateginį požiūrį dėl MTS susijęs darbas apima šias JT ST rezoliucijas: 1325 (2000), 1820 (2009), 1888 (2009), 1889 (2010), 1960 (2011), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015), 2272 (2016) ir 2331 (2016).

¹³ Pasaulio bankas apibrėžia veiklumą kaip asmens (arba grupės) gebėjimą veiksmingai rinktis ir paversti savo pasirinkimą norimu rezultatu. Veiklumas gali būti suprantamas kaip procesas, kurio metu moterys ir vyrai naudojami savo talentais ir ekonominėmis galimybėmis, kad pasiektų norimų rezultatų. *Promoting women's agency* („Moterų veiklumo skatinimas“), <http://siteresources.worldbank.org/INTWDR2012/Resources/7778105-1299699968583/7786210-1315936222006/chapter-4.pdf>

¹⁴ Įskaitant ankstyvąjį perspėjimą, konfliktų prevenciją, tarpininkavimą, konfliktų sprendimą ir susitaikymą, reagavimą į krizes ir stabilizavimą, valstybės kūrimą / saugumo sektoriaus reformą, nusiginklavimą, ginklų neplatimą ir ginklų kontrolę, taikos palaikymą, taikdarystę ir taikos kūrimą, smurtinio ekstremizmo ir terorizmo prevenciją ir kovą su jais, humanitarinę pagalbą bei paramą vystymuisi ir politinį reagavimą į konfliktų ir pažeidžiamumo situacijas, bet tuo neapsiribojant.

7. MTS darbotvarkė yra visuotinai taikoma, todėl ją turi įgyvendinti visi ES subjektai ir visos valstybės narės, taip pat ji turi būti įgyvendinama palaikant ryšius su ES nepriklausančiomis šalimis. Šio įsipareigojimo turi būti laikomasi ir jis turi būti nuosekliai įgyvendinamas ir vykdamas dvišalį bendradarbiavimą bei tarptautiniuose forumuose. Norint, kad vidaus ir išorės ES politika būtų nuosekli, taigi ir norint užtikrinti patikimus ir paveikius ES išorės veiksmus, būtina patvirtinti tiek MTS darbotvarkės vidaus, tiek išorės aspektus. MTS darbotvarkė bus įgyvendinama integruojant lyčių aspektu grindžiamą požiūrį į visas taikos ir saugumo analizes ir vėlesnius veiksmus, taip pat įgyvendinant konkrečias priemones, kuriomis remiama lyčių lygybė ir moterų bei mergaičių įgalėjimas.
8. MTS darbotvarke raginama sistemingai įtraukti lyčių aspektą sprendžiant su taika ir saugumu susijusius klausimus. Joje pabrėžiama, kad svarbu, jog moterys prasmingai ir lygiateisiškai dalyvautų užtikrinant visokeriopą konfliktų – ne tik tiesiogiai susijusių su moterimis ar lyčių klausimais – prevenciją. Tai apima konfliktų sprendimą, tarpininkavimą, taikos kūrimą, taikdarystę, humanitarinės pagalbos teikimą ir atstatymą po konflikto, įskaitant demobilizavimą, nusiginklavimą bei reintegraciją ir saugumo sektoriaus reformą. MTS darbotvarkėje taip pat pabrėžiamas poreikis užkirsti kelią seksualiniam smurtui ir smurtui dėl lyties ir apsaugoti nuo jų moteris bei mergaites. Laikoma, kad seksualinis smurtas gali būti karo nusikaltimu, nusikaltimu žmoniškumui arba genocido veiksmu (pagal Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutą¹⁵). Tokiu būdu, MTS darbotvarkėje daugiausia dėmesio skiriama seksualinio smurto ir smurto dėl lyties aukų teisei į teisingumą ir teisei naudotis teisių gynimo priemonėmis ir pabrėžiama, kaip svarbu padaryti galą nebaudžiamumui už tokius nusikaltimus. Be to, ja kiekvienam asmeniui, nukentėjusiam nuo seksualinio smurto, įskaitant po išžaginimo gimusius vaikus, suteikiama teisė gauti išsamią sveikatos priežiūros informaciją ir naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis. Tai apima galimybę naudotis reprodukcinės sveikatos priežiūros paslaugomis, teisę kreiptis į teismą ir gauti žalos atlyginimą, taip pat teisę į saugumą ir teisę nepatirti pakartotinės viktimizacijos, nebūti atstumtam ar nepriimtam visuomenės.

¹⁵ Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutas. Statutas priimtas 1998 m. liepos 17 d. Jungtinių Tautų diplomatinėje įgaliotųjų atstovų konferencijoje Tarptautinio baudžiamojo teismo steigimo klausimu. Jis įsigaliojo 2002 m. liepos 1 d.

9. Nors ES visapusiškas požiūris į JT ST rezoliucijų 1325 ir 1820 įgyvendinimą¹⁶ buvo sėkmingas ir lėmė vis didesnę ES dėmesį lyčių lygybei konfliktų prevencijos, sprendimų ir krizių valdymo srityje, dar daug reikia nuveikti užtikrinant patikimą įsitraukimą ES aukšto rango pareigūnų lygmeniu, prasmingą moterų dalyvavimą šiuose procesuose ir sistemingai integruojant lyčių aspektu grindžiamą požiūrį visose politikos srityse. Pavyzdžiui, dar nepasiektas tikslas, kad visos ES valstybės narės turėtų nacionalinį veiksmų planą (NVP), kuriame būtų aptariami ir MTS darbotvarkės vidaus, ir išorės aspektai ir numatoma parlamentinė priežiūra, ir skirtų konkretų biudžetą. Be to, prioritetinės aktyvesnės veiklos sritys tebėra svarbiausios išorės veiksmų politikos sritys, *inter alia*, smurtinio ekstremizmo prevencija ir kova su juo, kova su terorizmu ir bendri su migracija susiję klausimai.
10. Daugelio moterų, ypač jaunų moterų, vaidmuo visuomenėje tebėra ribojamas. Nors moterų saugumas ir sauga tebėra pagrindiniai tikslai, dėmesį skiriant tik apsaugai gali sustiprėti suvokimas, kad moterys ir mergaitės yra tik pasyvios konfliktų aukos, ir gali būti pamiršamos su lytimi susijusios smurto pagrindinės priežastys. Nors svarbu pripažinti, kad moterys ir mergaitės skirtingai patiria konfliktus, įskaitant seksualinį smurtą ir smurtą dėl lyties, ir spręsti su tuo susijusias problemas, taip pat būtina remti jų taikos kūrimo darbą ir įtraukti jas kaip taikos proceso dalyves ir iniciatores. Tačiau neturėtų būti automatiškai daroma prielaida, kad moterys yra taikdarės, nes konfliktuose jos vaidina įvairius vaidmenis ir taip pat gali būti kovotojos ir smurto vykdytojos. Būtina laikytis diferencijuoto požiūrio į konfliktus.

¹⁶ 2008 m. gruodžio 1 d. Visapusiškas ES požiūris į Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucijų 1325 ir 1820 dėl moterų, taikos ir saugumo įgyvendinimą (dok. 15671/1/08 REV 1) (Visapusiškas ES požiūris į JT ST rezoliucijų 1325 ir 1820 dėl MTS įgyvendinimą).

11. Nors galutinė atsakomybė už MTS darbotvarkės įgyvendinimą tenka ES valstybėms narėms, pagal ES strateginį požiūrį dėl MTS svarbus vaidmuo tenka visiems ES subjektams, įskaitant delegacijas.
12. Šiame dokumente remiamasi patirtimi, įgyta įgyvendinant visapusišką ES požiūrį į JT ST rezoliucijų 1325 ir 1820 dėl MTS įgyvendinimą, taip pat ES valstybių narių, partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų įgyta ir sukaupta patirtimi.
13. ES yra įsipareigojusi išlikti pasauline lydere visapusiškai įgyvendinant MTS darbotvarkę. Ji taip pat yra įsipareigojusi analizuoti su lytimi susijusias konfliktų pagrindines priežastis ir lyčių nelygybės pagrindines priežastis, taip pat sudaryti palankesnes sąlygas keisti normas, kuriomis kurstomi konfliktai ir lyčių nelygybė, ir remti šias permainas.

Pagrindiniai tikslai ir reikalavimai

14. ES strateginiu požiūriu dėl MTS akcentuojama moterų lyderystės ir veiklumo visose su taika ir saugumu susijusios politikos ir programavimo srityse svarba. Juo užtikrinama, kad skirtingos kilmės moterys ir mergaitės turėtų teisę lygiateisiškai ir reikšmingai dalyvauti konfliktų prevencijos ir sprendimo veikloje, taip pat užkertant kelią su konfliktais susijusiam smurtui, įskaitant visų formų seksualinį smurtą ir smurtą dėl lyties. Be to, ES strateginiu požiūriu dėl MTS numatoma, kad vyrai ir berniukai įtraukiami kaip teigiami pokyčių iniciatoriai, tenkinant poreikį spręsti lyčių stereotipų ir visuomenės atskirties mechanizmų keliamas problemas ir juos keisti.
15. ES skatins, kad visos moterys ir mergaitės galėtų visapusiškai naudotis visomis žmogaus teisėmis, ir užtikrins tokios jų galimybės apsaugą, taip pat įgalins moteris ir mergaites vadovaudamasi savo vertybėmis ir principais. Tai yra esminis taikos, saugumo, žmogaus teisių ir darnaus vystymosi komponentas, be kita ko, atsižvelgiant į Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m. ir jos darnaus vystymosi tikslus.

16. Tai apima:

- a. akcentavimą, kad lyčių lygybė, žmogaus teisės ir prasmingas bei lygiateisis moterų dalyvavimas yra vienas iš pagrindinių visų ES išorės veiksmų tikslų. Tai taip pat apima struktūrinės nelygybės supratimą bei šalinimą vykdant programavimą ir vyrų bei berniukų, taip pat moterų ir mergaičių įtraukimą rengiant programavimą, priimant sprendimus, įgyvendinant veiksmus, vykdant stebėseną ir vertinimą;
- b. politinės valios ir įsipareigojimo įgyvendinti MTS darbotvarkę ES nepriklausančiose šalyse, kuriose ES ir jos valstybės narės vykdo veiklą, skatinimą ir formavimo rėmimą, taip pat šios politinės valios ir įsipareigojimo apsaugą;
- c. nuolatinės pastangos suprasti smurto ir moterų diskriminacijos pagrindines priežastis ir sumažinti visų formų smurto prieš moteris bei mergaites ir jų diskriminacijos apraiškas Europos Sąjungoje ir už jos ribų, kartu akcentuojant moterų veiklumą, o ne aukos vaidmenį – tai yra pirmas žingsnis siekiant prasmingai ir lygiateisiškai įtraukti moteris iš pažeidžiamumo aplinkos;
- d. skatinimą panaikinti visų rūšių žalingą praktiką, visų pirma moterų lytinių organų žalojimą, kuris yra sunkus žmogaus teisių ir moters fizinės neliečiamybės pažeidimas, taip pat vaikų, ankstyvas ir priverstines santuokas¹⁷;
- e. užtikrinimą, kad būtų teikiamas tinkamas ir prieinamas konfliktų prevencijos ir taikos kūrimo iniciatyvų visame pasaulyje, įskaitant ilgalaikius konfliktų transformacijos metodus, finansavimas;

¹⁷ 5.3 darnaus vystymosi tikslas (DVT 5.3).

- f. garantavimą, kad moterys prasmingai ir lygiateisiškai dalyvautų taikos ir sprendimų priėmimo procesuose, naudojantis visomis ES išorės priemonėmis, taip pat vykdant ES bendros saugumo ir gynybos politikos misijas ir operacijas, kartu išvengiant lyčių stereotipais grindžiamų lūkesčių dėl vyrų ir moterų vaidmens;
- g. MTS prioritetų ir svarbiausių sričių bendro ES supratimo ir plano nustatymą remiantis svarbiausiomis įgyvendinimo, atsakomybės ir lyderystės galimybėmis ir iššūkiais. Strateginiu požiūriu siekiama ES ir valstybių narių lygmens įgyvendinimo struktūrų, įskaitant 2016–2020 m. ES lyčių lygybės veiksmų planą (LLVP II¹⁸), darnos, sinergijos ir papildomumo;
- h. paramą EIVT vyriausiajai patarėjai lyčių ir JT ST rezoliucijos 1325 įgyvendinimo klausimais ir sąlygų sudarymą, kad ji galėtų veiksmingai prisidėti prie ES strateginio požiūrio dėl MTS įgyvendinimo ir jį koordinuoti;
- i. su teigiamu vyriškumu¹⁹ susijusių veiksmų skatinimą ir veiklos, kuria kovojama su lyčių stereotipais, rėmimą;
- j. investicijas į lyčiai atžvalgų jaunimo taikos kūrimo²⁰ darbą, kuriame skiriamas vienodas dėmesys jaunoms moterims ir jauniems vyrams. Teigiamo, lyčių požiūriu lygiateisio ir nesmutrinio vyriškumo skatinimas yra esminis žingsnis taikių ir įtraukių visuomenių puoselėjimo link. Jaunystė yra gyvybiškai svarbus etapas, kai formuojamas jaunuolių požiūris į save ir didelę įtaką daro šeima, vyresnieji, pedagogai, religiniai lyderiai ir bendraamžiai;

¹⁸ Taip pat siekiama toliau įgyvendinti LLVP II, atlikus galutinį LLVP II įgyvendinimo įvertinimą, kaip to prašoma pačiame LLVP II, kuris sudarys tolesnio LLVP II įgyvendinimo pagrindą.

¹⁹ Terminas „teigiamas vyriškumas“ reiškia elgseną ir modelius, kuriais išplečiamas stereotipinis vyriškumo (griežto, smurtinio ir neemocingo) įvaizdis. Teigiamu vyriškumu prisidedama prie lyčių stereotipų dekonstravimo ir tokiu būdu panaikinama lyčių nelygybė socialinėse struktūrose.

²⁰ Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucijos 2250 (2016) ir 2419 (2018) dėl jaunimo, taikos ir saugumo.

- k. skaidrios ir įtraukios politinės ir finansinės paramos vietos visuomeninėms pilietinės visuomenės organizacijoms, įskaitant vietos moterų grupes, judėjimus ir iniciatyvas, kurių tikslas yra taikos kūrimas, teikimą ir atitinkamų pilietinės visuomenės subjektų ir naudos gavėjų poreikius atitinkančią kovą su lyčių normomis, kuriomis palaikomas smurtas;
- l. aktyvų pilietinės visuomenės organizacijų, įskaitant moterų teisių organizacijas ir vietos bei tarptautines moterų grupes, įtraukimą viso politikos ciklo metu (nuo rengimo iki vertinimo), o ne tik konsultavimosi ar įgyvendinimo etapu siekiant „užsidėti varnelę“;
- m. didesnę paramą nustatant ir šalinant su lytimis susijusius pažeidžiamumą ir smurtinius bei ginkluotus konfliktus skatinančius veiksnius. Iki šiol lyčių ir taikos kūrimo klausimus nagrinėjančiuose moksliniuose tyrimuose daugiausia dėmesio visų pirma buvo skiriama su lytimi susijusiam smurtinių konfliktų poveikiui, tačiau palyginti mažai dėmesio buvo skiriama su lytimi susijusiems smurtinius ir ginkluotus konfliktus skatinantiems veiksniams ir pagrindinėms priežastims. Galimi pavyzdžiai: esminis supratimas, kaip lyčių normos ir vaidmenys prisideda prie konflikto, taip pat įvairių tarpusavyje susijusių identiteto elementų, pavyzdžiui, amžiaus, rasės, etninės kilmės, pilietybės, socialinės klasės, seksualinės orientacijos, gebėjimų, religijos ar tikėjimo, miesto / kaimo sąlygų ir lyties, sąsajų nuodugnesnis nagrinėjimas;
- n. uždavinių, susijusių su instituciniais požiūriais į lyčių aspekto integravimą, įskaitant pasipriešinimą, supratimo ir mokymo trūkumą ir *status quo* išlaikymą, sprendimą;
- o. manipuliavimo vengimą pripažįstant moterų teises kaip atskirą sritį, kartu užtikrinant, kad visas programavimas būtų vertinamas atsižvelgiant į lyčių lygybę ir būtų galima patikrinti jo indėlį užtikrinant šią lygybę;
- p. pripažinimą, kad moterys, vyrai, mergaitės ir berniukai – visi atlieka svarbų vaidmenį užtikrinant taiką, saugumą ir lyčių lygybę.

ES strateginio požiūrio dėl MTS principai

Vidaus ir išorės politikos derinimas

17. MTS darbotvarkė yra visuotinai taikoma, todėl ją turi sistemingai įgyvendinti visi ES subjektai ir valstybės narės, vykdydami tiek vidaus (pvz., vidaus reikalų, teisinius ir žmogiškųjų išteklių), tiek išorės (pvz., užsienio reikalų ir saugumo, prekybos ir migracijos) politiką, programas ir veiksmus.
18. Daugelis MTS darbotvarkės įgyvendinimo Europos Sąjungoje nacionalinių programų, pavyzdžiui, nacionaliniai veiksmų planai ir lygiaverčiai strateginiai dokumentai, vertinami kaip skirti daugiau išorės įgyvendinimui, ypač su konfliktais susijusiose situacijose, pavyzdžiui, konfliktų prevencijos, konfliktų sprendimo ir taikos kūrimo srityse. Nesvarbu, ar tai daroma sąmoningai, ar nesąmoningai, taip užgožiamas svarbus MTS aspektas – tai, kad didžioji dauguma susijusių klausimų yra tiesiogiai aktualūs ir viduje. Esama daugybės praktinių pavyzdžių, iš kurių matyti MTS darbotvarkės aktualumas ir viduje, pradedant vidaus moterų organizacijų ir judėjimų, įskaitant moterų pabėgėlių ir migrančių asociacijas ir žmogaus teisių gynėjus, rėmimu ir baigiant sąlygų sudarymu, kad jie galėtų dalyvauti įgyvendinant MTS darbotvarkę²¹. Kiti pavyzdžiai apima lyčių aspektu grindžiamo požiūrio integravimą į ankstyvojo perspėjimo sistemas ir struktūras, kad būtų sustiprintas MTS darbotvarkės ryšys su, pavyzdžiui, kovos su terorizmu ir smurtiniu ekstremizmu darbotvarkėmis ir partnerystėmis su vidaus pilietinės visuomenės subjektais, privačiuoju sektoriumi ir akademinė bendruomene. Be to, nacionaliniai veiksmų planai grindžiami valstybių narių vidaus įsipareigojimais įgyvendinti lyčių lygybę vadovaujantis atitinkama ES politika, pavyzdžiui, užtikrinti lyčių lygybę nacionalinėse saugumo pajėgose (policijoje, kariuomenėje ir t. t.).
19. ES užtikrins, kad pabėgėlių, šalies viduje perkeltų asmenų, asmenų be pilietybės ir prieglobsčio prašytojų apsauga atitiktų skirtingus su lytimi susijusius moterų, vyrų, mergaičių ir berniukų poreikius.

²¹ Pavyzdžiui, finansavimas, veiksmingos konsultacijos ir dalyvavimas stebint įgyvendinimą.

Holistinio požiūrio taikymas

20. Bendras ES supratimas grindžiamas pripažinimu, kad moterys ir vyrai atlieka daug įvairių vaidmenų savo bendruomenėse ir viso taikos bei konfliktų ciklo metu.
21. Lyčių lygybė, taika, saugumas, vystymasis ir žmogaus teisės yra glaudžiai susiję. Tai reiškia, kad ES turi ir toliau prioritetą teikti konfliktų prevencijai kaip vienam iš kelių būdų užkirsti kelią su konfliktais susijusiems ir pražūtingiems smurtinių konfliktų saugumo, ekonominiams, aplinkosauginiams ir socialiniams padariniams, kuriuos patiria moterys, vyrai, berniukai ir mergaitės. Pati smurto prieš moteris ir mergaites, įskaitant (bet ne tik) seksualinį smurtą ir smurtą dėl lyties, prevencija yra svarbi, tačiau ji taip pat yra itin svarbi konfliktų prevencijos dalis, nes pagrindinių šio smurto priežasčių supratimas sudaro faktų bazę, kuria remiantis galima prisidėti tiek prie moterų teisių ir įgalėjimo, tiek prie konfliktų prevencijos.

22. Reikia ne tik apsaugoti moteris konfliktų metu ir skatinti jų dalyvavimą visuose taikos ir saugumo aspektuose, be kita ko, ir taikos kūrime, bet ir užtikrinti, kad šie veiksmai būtų grindžiami platesniais vystymosi aspektais, tokiais kaip moterų teisių, ekonominio saugumo ir galimybės naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, įskaitant teisę naudotis reprodukcinės sveikatos priežiūros ir švietimo paslaugomis, propagavimas. Tai ypač svarbu atsižvelgiant į ilgalaikį neigiamą smurtinių konfliktų poveikį šalies ar regiono vystymuisi ir į poreikį pasirengti užtikrinti žmonių saugumą, nes tai yra pagrindinė sąlyga ilgalaikiai taikai ir vystymuisi užtikrinti²². Visos ES politikos sistemos²³, susijusios su lyčių lygybe ir moterų įgalėjimu, yra susietos su MTS darbotvarke, todėl ja turi būti vadovaujama organizuojant, vykdančią ir tęsiančią šiems klausimams skirtą darbą.
23. Lyčių lygybė – vienas iš svarbiausių visų ES išorės veiksmų tikslų, be kita ko, vystymosi, smurtinio ekstremizmo prevencijos ir kovos su juo, kovos su terorizmu ir migracijos srityse. Tai užtikrina, kad moterys ir mergaitės konfliktų paveiktoje ir pažeidžiamumo aplinkoje galėtų visapusiškai dalyvauti savo visuomenės politiniame, ekonominiame, saugumo ir socialiniame gyvenime. Tai būtina darnaus vystymosi ir taikos sąlyga.
24. Siekdama lyčių lygybės ES įtrauks, įgalins, gins ir rems moteris ir mergaites su konfliktais susijusiose situacijose ir vykdančią ilgalaikį vystomąjį bendradarbiavimą. Ji pripažįsta, kad lyčių lygybė yra neatskiriama taikos, saugumo, žmogaus teisių ir darnaus vystymosi dalis, be kita ko, atsižvelgiant į darnaus vystymosi tikslus. Ji užtikrins, kad pirmas bet kokių veiksmų žingsnis būtų grindžiamas lyčių aspekto analize ir bendradarbiavimu su visais dalyviais bei naudos gavėjais ir jų įtraukimu ankstyvame etape.

²² Bendras komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Pajėgumų stiprinimas remiant saugumą ir vystymąsi – galimybės išvengti krizių ir jas valdyti suteikimas partneriams“ (JOIN (2015) 17 final, 2015 04 28).

²³ Įskaitant: i) 2016–2020 m. ES lyčių lygybės veiksmų planą (LLVP II) (žr. 2 išnašą); ii) Komisijos tarnybų darbinį dokumentą „2016–2019 m. strateginiai įsipareigojimai siekiant lyčių lygybės“ (SWD(2015) 278 final, 2015 m. gruodžio 3 d.); iii) Visuotinę ES užsienio ir saugumo politikos strategiją (žr. 6 išnašą); iv) naująjį Europos konsensumą dėl vystymosi (žr. 8 išnašą); v) Bendrą komunikatą Europos Parlamentui ir Tarybai „Veiksmų planas žmogaus teisių ir demokratijos srityje. Svarbiausias ES rūpestis – užtikrinti žmogaus teises“ (JOIN (2015) 16 final, 2015 m. balandžio 28 d.).

25. ES strateginiame požiūryje dėl MTS yra nustatyti veiksmai pagal pagrindines prevencijos, apsaugos, pagalbos ir atsigavimo sritis, suskirstytas pagal du pagrindinius aspektus: lyčių aspekto integravimą ir dalyvavimą. Šie veiksmai yra susiję tarpusavyje ir stiprina vienas kitą. Pavyzdžiui, prasmingas ir lygiateisis moterų dalyvavimas sprendimų priėmimo procese padės nutraukti visą smurtą ir diskriminaciją moterų bei mergaičių atžvilgiu ir atvirkščiai.
26. ES strateginis požiūris dėl MTS ir jo įgyvendinimas grindžiami teisėmis. Jis apima visas žmogaus teises, taip pat laikantis poreikiais grindžiamo požiūrio į humanitarinę pagalbą.

Lyčių aspekto integravimas

27. Kaip susitarta Pekino veikslių platformoje, lyčių aspektu grindžiamo požiūrio integravimas yra svarbi strategija siekiant moterų ir vyrų lygybės. Vadovaujantis ES visapusiška politikos sistema ir pirmiausia dokumentu „2016–2019 m. strateginiai įsipareigojimai siekiant lyčių lygybės“²⁴ ir antruoju ES lyčių lygybės veikslių planu, lyčių aspekto analizė ir lyčių aspektu grindžiamas požiūris turėtų būti sistemingai integruojami į visus ES veiksmus, kuriais siekiama užkirsti kelią konfliktams ir reaguoti į grėsmes, su kuriomis susiduria civiliai prieš konfliktą, jo metu ir po jo. Lyčių aspekto analizė yra veiksmingos konfliktų prevencijos, stabilizavimo, taikos kūrimo, atstatymo po konflikto, valdymo ir institucijų stiprinimo pagrindas. Be to, tvirtesnis įsipareigojimas siekti lyčių lygybės ir moterų įgalėjimo ES veikloje gali padėti pagerinti jos efektyvumą ir veiksmingumą. Jeigu nebus atliekama lyčių aspekto analizė ir nebus integruojamas lyčių aspektu grindžiamas požiūris, tai turės neigiamo poveikio vadovaujajam ES vaidmeniui propaguojant ir skatinant lyčių lygybę.

²⁴ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „2016–2019 m. strateginiai įsipareigojimai siekiant lyčių lygybės“ (SWD(2015) 278 final, 2015 m. gruodžio 3 d.).

Todėl ES:

- užtikrins, kad visi ES veiksmai, susiję su ES nepriklausančiomis šalimis, būtų grindžiami konfliktų ir lyčių aspekto analize ir kad jais būtų atsižvelgiama į įvairių gyventojų grupių, be kita ko, moterų ir vyrų, galios santykius tiek formaliose, tiek neformaliose visuomenės institucijose;
- integruos lyčių aspektu grindžiamą požiūrį į visus ES veiksmus, t. y. atsižvelgs į visų amžiaus grupių ir įvairios kilmės moterų, vyrų, mergaičių ir berniukų poreikius, patirtį ir teises. Tuo siekiama užtikrinti, kad ES veiksmais nebūtų padaryta papildomos žalos pažeidžiamumo ir konfliktų kontekstuose;
- siekiant lyčių lygybės skatins lyčių aspekto integravimą kaip itin svarbią strategiją, taip pat lyčių pusiausvyrą, konkrečius veiksmus ir dialogą. Tai darys integruodama lyčių aspektu grindžiamą požiūrį į visas politikos sistemas, įskaitant užsienio ir saugumo politiką, vystymosi, prekybos, migracijos, teisingumo, švietimo, smurtinio ekstremizmo prevencijos ir kovos su juo, kovos su terorizmu, finansų ir humanitarinę politiką;
- pripažins ir skatins tai, kad lyčių aspekto integravimas ir MTS darbotvarkės įgyvendinimas būtų pripažinti kaip oficialios lyderystės ir vadovaujamosios pareigos, kurioms nustatytos aiškios atskaitomybės ribos;
- aktyviai skatins ir rems moterų ir vyrų įgūdžių ir gebėjimų, susijusių su lyčių aspekto analizės atlikimu, ugdymą ir integruos lyčių aspektu grindžiamą požiūrį į visus planavimo, programavimo ir įgyvendinimo etapus;
- remdamasi lyčių aspekto analize sistemingai integruos lyčių aspektu grindžiamą požiūrį į visas sritis ir veiklą taikos ir saugumo srityje, įskaitant visus politinius ir diplomatinis dialogus, dialogus žmogaus teisių klausimais, visus susijusius politikos formulavimo ir formavimo procesus, mokslinius tyrimus, analizę ir vertinimą, planavimą ir įgyvendinimą, taip pat stebėsenos, vertinimo ir ataskaitų teikimo procesus;
- sistemingai atspindės MTS aspektus rengiant ir įgyvendinant ES integruotą požiūrį į konfliktus ir krizes;

- sistemingai integruos lyčių aspektu grindžiamą požiūrį į visus konfliktų prevencijos ir taikos palaikymo aspektus siekiant sustiprinti konkrečioms aplinkybėms pritaikytus, įtraukius ir dalyvaujamuosius požiūrius į konflikto analizę, ankstyvąją perspėjimą, tarpininkavimą, prevencinę diplomatiją, krizių valdymą, stabilizavimą ir humanitarinės pagalbos veiksmus, taikdarystę, taikos kūrimą ir vystomąjį bendradarbiavimą, žmogaus teisių propagavimą ir apsaugą, taip pat į atsparumo bendruomenės, valstybės ir visuomenės lygmeniu stiprinimą. To taip pat turėtų būti reikalaujama iš įgyvendinimo partnerių;
- sistemingai integruos lyčių aspektu grindžiamą požiūrį į ES veiksmus, kuriais siekiama remti ES nepriklausančių šalių gynybos ir saugumo sektorių reformą, teisingumo sektoriaus reformą, pereinamojo laikotarpio teisingumo iniciatyvas, valdymo reformą, demobilizaciją ir reintegraciją, stabilizaciją, valstybės kūrimą, civilinę saugą, kovą su terorizmu ir radikalizacijos, sukeliančios smurtinį ekstremizmą ir terorizmą, prevenciją, nusiginklavimą, ginklų neplatimą ir ginklų kontrolę, prekybą ginklais, migraciją, pabėgėlių, šalies viduje perkeltų asmenų ir prieglobsčio prašytojų apsaugą, prekybą žmonėmis ir humanitarinę veiklą, įskaitant žmonių saugumo stiprinimą;
- sistemingai integruos lyčių aspektu grindžiamą požiūrį į prekybą konfliktų paveiktose situacijose, su jomis susijusią prekybą ir (arba) jeigu yra šiurkščių žmogaus teisių ir tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimų. Tai visų pirma taikoma prekybai gamtos ištekliams, be kita ko, konflikto zonų naudingosiomis iškasenomis;
- užtikrins, kad reaguojant į pažeidžiamumo ir konfliktų paveiktas situacijas ir vykdant vystomąjį bendradarbiavimą bei teikiant humanitarinę pagalbą būtų teikiama pirmenybė ir skiriamas dėmesys ypatingiems moterų ir mergaičių atvejams ir konkrečioms jų prioritetams, gebėjimams, poreikiams ir pažeidžiamumo problemoms. Ji tai darys, pavyzdžiui, užtikrindama galimybę gauti išsamią informaciją apie sveikatos priežiūrą ir paslaugas, įskaitant lytinės ir reprodukcinės sveikatos priežiūros paslaugas;

- sistemingai integruos lyčių aspektu grindžiamą požiūrį kaip vieną iš svarbiausių bendros saugumo ir gynybos politikos misijų bei operacijų ir humanitarinės pagalbos planavimo ir vykdymo elementų, be kita ko, jį integruojant į (humanitarinio) civilinio ir karinio aspektų koordinavimą;
- užtikrins, kad visos bendros saugumo ir gynybos politikos misijos ir operacijos, dislokuotos pažeidžiamumo ir konfliktų paveiktose situacijose ir ekstremaliųjų humanitarinių situacijų bei civilinės saugos veiksnių atvejais, turėtų pakankamų pajėgumų ir išteklių lyčių aspektu grindžiamam požiūriui integruoti, pasitelkiant atskaitomybės procesus ir įtraukiant bei suteikiant pakankamai išteklių ekspertinėms žinioms lyčių klausimais užtikrinti, būtent skiriant patarėjus ir kontaktinius punktus lyčių klausimais. Be to, užtikrins, kad nuo tarnybos pradžios visi ES siunčiami kariniai ir civiliai darbuotojai būtų pakankamai apmokyti lyčių lygybės ir MTS klausimais, konkrečiai, kaip integruoti lyčių aspektu grindžiamą požiūrį į savo pareigas ir užduotis;
- skatins politikos formuotojų, specialistų ir mokslininkų interaktyvų tarpusavio dialogą ir tarpusavio mokymosi procesą lyčių aspekto integravimo klausimais;
- sistemingai integruos lyčių aspektu grindžiamą požiūrį į mokslinius tyrimus taikos ir saugumo srityje. Tai apima sistemingą pagal lytį suskirstytų duomenų rinkimą ir analizę;
- sistemingai integruos lyčių aspektu grindžiamą požiūrį į visus ES finansuojamus konfliktų prevencijos ir taikos kūrimo veiksmus, taip pat į įgyvendinimo partneriams taikomus ES reikalavimus. Užtikrins, kad viso projektų ciklo metu būtų atsižvelgiama į potencialiai skirtingą įvairios kilmės moterų ir vyrų, mergaičių ir berniukų padėtį, patirtį ir poreikius.

Dalyvavimas

28. Lygiateisis ir prasmingas įvairios (pvz., ekonominės, socialinės, etninės, religinės, geografinės) kilmės moterų ir mergaičių, vyrų ir berniukų dalyvavimas politiniame, ekonominiame ir visuomeniniame gyvenime yra tiek pats savaime tikslas, tiek būtina taikos, saugumo ir darnaus vystymosi sąlyga. Todėl lyčių lygybė yra būtinas, o ne šalutinis ES veiksmų tikslas.
29. Visuomenei skirtais ES veiksmais įvairios kilmės moterys turėtų būti įtraukiamos sprendžiant įvairiausias politinius, ekonominius, saugumo ir socialinius klausimus. Dažnai tikimasi, kad moterys turėtų kalbėti vieningai, lyg jos būtų vienalytė grupė, o ne perteikti įvairiausių patirtį, įvairiausių sričių ekspertines žinias ir nuomones, kurių būtų galima tikėtis iš bet kurios įvairialypės žmonių grupės, turinčios skirtingų interesų, siekių, idealų, vertybių, motyvų ir poreikių. Nors su (kai kuriomis) moterimis gali būti konsultuojamasi, pernelyg daug jų (vis dar) neįtraukiamos į jokių prasmingus ir lygiateisius sprendimų priėmimo procesus vietos, nacionaliniu, regioniniu ir tarptautiniu lygmenimis. Pavieniais atvejais, kai moterų nuomonė išklausiama ir į ją atsižvelgiama, pernelyg dažnai apsiribojama vadinamaisiais „moterų klausimais“, dažnai – dėl seksualinio smurto ir smurto dėl lyties padarinių. Be to, šis procesas dažnai apima tik tam tikras elitines miesto moterų grupes, atstovaujančias ribotam gyventojų ratui.
30. Lyčių lygybė ir moterų įgalėjimas, kartu užtikrinant aktyvesnę moterų dalyvavimą ES konfliktų ir krizių prevencijos struktūrose ir visose ES institucijose, yra prioritetas. Lyčių pusiausvyros klausimas ES viduje turėtų būti sprendžiamas kartu įgyvendinant konkrečias lyčių lygybės priemones ir integruojant lyčių aspektu grindžiamą požiūrį į visus ES veiksmus užsienyje ir bet kokią veiklą su pilietine visuomene, visų pirma konfliktų ir krizių paveiktose teritorijose.

Todėl ES:

- remis moterų lyderystę ir dalyvavimą visuose taikos procesų etapuose pasitelkiant tiek diplomaciją, tiek finansinę paramą. ES sieks įtraukti daugiau moterų ir sudaryti galimybes joms dalyvauti kaip tarpininkėms, vyriausiosioms derybininkėms ir politinėms atstovėms, be kita ko, savo pačios struktūrose. Pripažindama, kad moterų taikos pastangos vietos ir nacionaliniu lygmenimis yra itin svarbios konfliktų sprendimui, taikos kūrimui ir atstatymui po konflikto, ES remis šias iniciatyvas, taip pat ir visuomeninių organizacijų lygmeniu;
- propaguos lyčių lygybę ir įvairovę įdarbinant, išlaikant, skiriant daugiau moterų ir remiant jų karjeros raidą visais lygmenimis. Šiuo tikslu turi būti siekiama lyčių pusiausvyros, be kita ko, vyresniųjų pareigūnų ir sprendimų priėmimo lygmenimis, nacionalinėse, regioninėse ir tarptautinėse institucijose, dirbančiose taikos ir saugumo srityje;
- remis prasmingą ir lygiateisį saugumo (karinių / policijos) moterų darbuotojų dalyvavimą saugumo / karinėse operacijose, įskaitant bendros saugumo ir gynybos politikos misijas ir operacijas, nesustiprinant lyčių stereotipais grindžiamų lūkesčių moterų ir vyrų atžvilgiu;
- nustatys ir šalins kliūtis moterims ir vyrams lygiomis teisėmis dalyvauti ES delegacijose ir bendros saugumo ir gynybos politikos misijose ir operacijose, pavyzdžiui, kai taikytina, remiant tarnybos vietas su šeimos nariais ir lanksčias darbo valandas;
- sudarys sąlygas prasmingam ir lygiateisiam įvairios kilmės moterų dalyvavimui ir jį remis nustatydamas dalyvaujamosius mechanizmus visuose projektų ir programų etapuose. Remiantis šiais mechanizmais turi būti rengiama, įgyvendinama, stebima ir vertinama apsaugos politika ir reagavimo veiksmai, taip pat su konfliktais susiję vystomojo bendradarbiavimo veiksmai;

- propaguos ir remis moterų teisę dalyvauti viešuosiuose reikaluose ir jų teisę į taikių susirinkimų, saviraiškos ir asociacijų laisvę;
- remis dalyvavimą, partnerystes ir tinklaveiką su pilietine visuomene, visų pirma moterų organizacijomis, be kita ko, visuomeninėmis organizacijomis ir judėjimais, žmogaus teisių gynėjais, taikos aktyvistais, čiabuvių tautomis ir ekonominės veiklos vykdytojais pasitelkiant tinkamus konsultacijų mechanizmus. Taip siekiama užtikrinti jų dalyvavimą ir pasinaudoti jų žiniomis, gebėjimais ir lyginamaisiais pranašumais;
- stebės mažėjančios pilietinės visuomenės, įskaitant moterų organizacijas, aktyvistus ir žmogus teisių gynėjus, erdvės tendencijas ir kovos su šiuo reiškiniu²⁵. Imsis konkrečių veiksmų jiems apsaugoti užtikrindama, kad nebūtų padaryta žalos šiame procese, pripažindama, kad jie tiek asmeniškai, tiek socialiniuose tinkluose gali susidurti su valstybės ir socialinių subjektų vykdomo bauginimo dėl lyties apraiškomis. Rems tai, kad jaunimas, religiniai, tradiciniai ir kultūros lyderiai, įskaitant vyrus ir berniukus, būtų įtraukti į visus ES strateginio požiūrio dėl MTS įgyvendinimo aspektus;
- remis iniciatyvas, kuriomis siekiama šalinti struktūrinės kliūtis prasmingam ir lygiateisiam moterų dalyvavimui užkertant kelią konfliktams ir juos sprendžiant, taip pat visuomeniniame gyvenime po konflikto. Šiomis iniciatyvomis turėtų būti sprendžiamos problemos, susijusios su smurto ir bauginimo veiksniais (grėsmėmis), nepakankamu ir lytimi grindžiamu saugumu, teisine valstybe, teise kreiptis į teismą ir socioekonominiais veiksniais, įskaitant nevienodą su lytimi susijusį priežiūros vaidmenų ir pareigų pasiskirstymą ir nepakankamomis galimybėmis gauti išsilavinimą;
- remis subalansuotą įvairios kilmės moterų ir vyrų atstovavimą, be kita ko, vyresniųjų pareigūnų ir sprendimų priėmimo lygmenimis, nacionalinėse diplomatinėse tarnybose, atstovaujamosios demokratijos įstaigose, gynybos ministerijose, ginkluotosiose pajėgose, teisinės valstybės ir kitose saugumo sektoriaus institucijose, taip pat ES institucijose.

²⁵ Apsaugos užtikrinimas. Europos Sąjungos gairės dėl žmogaus teisių gynėjų (dok. 16332/2/08).

Prevenција

31. Dėl nelygybės ir dėl to, kad užkertamas kelias turėti galios, pasinaudoti galimybėmis, paslaugomis ir neužtikrinamas saugumas, kuriama palanki dirva tam, kad žmonių grupės išlietų nuoskaudas per smurtą, ypač vietovėse, kuriose silpnas valstybės pajėgumas ar legitimumas, arba žmogaus teisių pažeidimų kontekste. Ankstyvasis perspėjimas atsižvelgiant į lyčių aspektą ir konflikto analizė, kurioje daugiau dėmesio skiriama su lytimi susijusioms pagrindinėms smurto priežastims, padeda užtikrinti veiksmingesnę konfliktų prevenciją. Įtrauktis yra labai svarbi konfliktų prevencijai institucijose ir vystymo politikoje, taip pat užtikrinant žmonių saugumą ir teisingumą. Vykdamas prevencinius veiksmus turėtų būti taikomi teisėmis grindžiami (apimant visą žmogaus teises) į žmones orientuoti ir visai visuomenei skirti požiūriai, apimantys piliečių dalyvavimą.
32. Kadangi mažėjanti pilietinės visuomenės erdvė gali daryti pernelyg didelį neigiamą poveikį moterims ir mergaitėms, su tuo reikia kovoti, kad būtų išvengta moterų teisių apribojimo.

33. Tarpininkavimo pastangos, kuriose dalyvauja tik ginkluotosios grupės ir kuriomis neskatinama pagarba žmogaus teisėms, gali duoti ženklą, kad verta smurtauti. Tai galėtų ne tik sukelti pasipiktinimą kituose visuomenės sluoksniuose, bet ir paskatinti kitus subjektus griebtis ginklų, kad jie užsitikrintų vietą prie derybų stalo. Pilietinės visuomenės subjektai gali atlikti itin svarbų vaidmenį didinant taikos proceso legitimumą ir gali būti svarbūs sąjungininkai. Moterys lyderės ir moterų grupės dažnai veiksmingai atlieka taikdarystės vaidmenį bendruomenės lygmeniu, todėl turėtų būti tvirtai susiejamos su aukšto lygmens tarpininkavimo procesu. Be to, sudaryti moterims galimybes tapti lyderėmis pilietinėje visuomenėje gali būti sudėtinga. Todėl ES turėtų remti prasmingą įtraukios pilietinės visuomenės ir moterų asociacijų dalyvavimą taikos procesuose.
34. Klimato kaita, biologinės įvairovės nykimas, dirvožemio degradacija, dykumėjimas ir sausra yra konfliktus skatinantys veiksniai, o tai gali ypač paveikti moteris, nes jos pernelyg dažnai patiria neproporcingai didelį klimato kaitos poveikį. Moterys – pagrindinės kasdienio pragyvenimo užtikrintojos, ūkininkės ir mokytojos – gali pasinaudoti savo balsu ir įtaka, kad paspartintų ilgalaikius pertvarkos sprendimus siekiant darnaus vystymosi ir formuotų teisingą politiką bei išteklių paskirstymą. Moterų įgalėjimas skatinti ekonominį augimą stiprina visuomenės atsparumą.

Todėl ES:

- sistemingai ir ilguoju laikotarpiu propaguos lyčių lygybę ir moterų įgalėjimą pažeidžiamumo, konfliktų, pagalbos ir atsigavimo etapuose. Be to, visu MTS darbotvarkės įgyvendinimo laikotarpiu ES toliau daugiausia dėmesio skirs su lytimi susijusioms pagrindinėms priežastims ir kartu su reagavimo veiksmais toliau vykdys prevencinę veiklą;
- rems pastangas, kuriomis siekiama pašalinti pagrindines smurto priežastis, tokias kaip atskirtis, diskriminacija, struktūrinė nelygybė ir seksualinis smurtas bei smurtas dėl lyties, įskaitant smurtą prieš moteris ir mergaites;
- rems įtraukias pilietinės visuomenės iniciatyvas bendruomenių, nacionaliniu, regioniniu ir pasauliniu lygmenimis siekiant užtikrinti tvarią taiką ir pakeisti lyčių nelygybę. Taip pat remis iniciatyvas, kuriomis siekiama mesti iššūkį visuomenėje įsitvirtinusioms lyčių normoms ir stereotipams ir juos keisti;

- užtikrins, kad lyčių aspekto analizė būtų sistemingai integruojama į ES ankstyvojo perspėjimo apie konfliktus sistemą ir į kitas esamas ir būsimas ankstyvojo perspėjimo, konfliktų analizės ir susijusių rodiklių koncepcijas ir požiūrius į juos;
- remis ir skatins seksualinio smurto, smurto dėl lyties, seksualinio išnaudojimo ir seksualinės prievartos prevenciją ir į aukas orientuotą reagavimą į šiuos reiškinius, kurie gali vykti krizių kontekste arba kilti dėl saugumo, karinių, vystymosi ar humanitarinės pagalbos operacijų ar jas vykdančių. Remis ir skatins rizikos mažinimą šioje srityje;
- užtikrins, kad veiktų įtraukūs mechanizmai, kurie sudarys sąlygas pasiekti didesnę darnumą, veiksmingumą ir sinergiją: i) tarp įvairių suinteresuotųjų subjektų, įskaitant valstybes, tarptautines ir regionines organizacijas ir pilietinės visuomenės organizacijas ir ii) įvairiose priemonėse ir dokumentuose, taikomuose prevencijos, visų pirma diplomatijos, srityje, įskaitant tiek dvišalį, tiek daugiašalį tarpininkavimą, ankstyvąjį perspėjimą, taikos kūrimą, atstatymą po konflikto, saugumą ir vystymąsi;
- remis vietos lygmeniu inicijuotą ir valdomą prevencijos veiklą, kuria atsižvelgiama į lyčių aspektą ir kurią vykdo vietos arba nacionaliniai subjektai. Remis įtraukius ir skaidrius procesus;
- užtikrins, kad bendruomenės įgalėtų būti atsparesnės smurtiniams konfliktams. Prasmingas ir lygiateisis moterų dalyvavimas yra labai svarbus tiek veiksmingai prevencijos politikai ir jos įgyvendinimui, tiek taikos palaikymui visais lygmenimis. Skaidrumas ir galimybė gauti informaciją turėtų būti kiek įmanoma plačiau užtikrinti;
- remis lyčių aspekto analizę ir sistemingą lyčių aspektu grindžiamo požiūrio integravimą į visą tarpininkavimo ir konfliktų prevencijos veiklą.

Apsauga

35. Įvairios kilmės moterų, vyrų, mergaičių ir berniukų patirtis ir veiksmai ginkluotų konfliktų, prevencijos, apsaugos, taikos palaikymo, taikos kūrimo ir atstatymo kontekste kartais yra panašūs, kartais skirtingi. Siekiant užtikrinti adekvatų ir pakankamą ES subjektų atsaką, tai turi būti analizuojama, vertinama ir į tai atsižvelgiama. Visi – moterys, vyrai, mergaitės ir berniukai, susiduria su prekybos žmonėmis rizika. Nors moterys ir mergaitės susiduria su didesne seksualinio smurto rizika, rizika tapti kovotojų namų ir sekso vergėmis ir būti priverstos tuoktis, vyrai ir berniukai taip pat gali būti tapti tokio smurto aukomis. Be to, vyrai ir berniukai gali susidurti su priverstinio verbavimo ir tikslinių žudymų rizika.
36. Moterys nėra vien tik karo ir smurto aukos. Jos taip pat atlieka įvairius vaidmenis, tokius kaip kovotojos, taikos kūrėjos, politikės, ekonominės veiklos vykdytojos ir aktyvistės. Lygiateisis moterų ir vyrų dalyvavimas yra tiek esminis tikslas, tiek būdas užkirsti kelią konfliktams, juos spręsti ir skatinti įtraukios ir tvarios taikos kultūrą. Moterys, vyrai, mergaitės ir berniukai dažnai tampa seksualinio smurto ir smurto dėl lyties taikiniais, kartais plačiu mastu, ir yra naudojami kaip priemonė politiniams, ekonominiams ar kariniams tikslams pasiekti. Smurtas prieš moteris ir mergaites konflikto metu ir po jo kinta ir didėja įvairiais būdais, kartu didėja rizika, kad jos patirs fizinį, psichologinį, seksualinį ir struktūrinį smurtą savo pačių namuose ir viešojoje erdvėje. Nepaisant draudimų tarptautinėje humanitarinėje, žmogaus teisių ir baudžiamojoje teisėje, seksualinio smurto ir smurto dėl lyties nusikaltimai, vykdomi tarpvalstybinių ir vidaus konfliktų kontekste, didžia dalimi lieka neištirti, taigi reikia spręsti nebaudžiamumo už šiuos nusikaltimus problemą.

37. Nors vyrai ir berniukai taip pat gali tapti aukomis, seksualinis smurtas ir smurtas dėl lyties daro neproporcingai didelį poveikį visų amžiaus grupių moterims kiekviename viso taikos ir konflikto spektro etape (nors jis dažnai išauga per smurtinius konfliktus). Moterys susiduria su smurto rizika tiek viešojoje, tiek privačiojoje erdvėje. Tai, kad mažėja pilietinės visuomenės erdvės ir visų pirma nutildomi apskritai moterų, taip pat moterų ir vyrų, neatitinkančių socialinių visuomenės normų, balsai, gali būti seksualinio smurto ir smurto dėl lyties rodiklis. Neapykantą kurstančios kalbos, grasinimai, šmeižto kampanijos, represijos ir smurtas prieš žmogaus teisių gynėjus gali pasireikšti įvairiais būdais, susijusiais, be kita ko, su lytimi, lytine tapatybe, seksualine orientacija, socialiniu ir ekonominiu statusu, švietimu, amžiumi, etnine kilme, visuomenės klase, religija ar tikėjimu.
38. Interneto ryšio aprėptis, greitas ryšių technologijų plitimas ir plati socialinių tinklų sklaida suteikė naujų galimybių moterims būti išgirstoms ir didinti informuotumą įvairiais klausimais. Vis dėlto, nors technologijos gali sujungti ir padėti įgalėti, jos taip pat gali sustiprinti ir sunorminti lyčių vaidmenis bei kultūrinius papročius ir sukurti naujus smurto bei prievartos būdus. Interneto pasaulis – ne tik realiojo pasaulio veidrodis, bet visa „veidrodžių salė“, atspindinti ir sustiprinanti teigiamus bei neigiamus aspektus. Moterų ir mergaičių atveju šis veidrodinis atvaizdas dažnai atspindi neapykantos moterims, marginalizacijos ir smurto kultūrą.

Todėl ES:

- toliau skatins visapusiškai laikytis tarptautinės teisės, taikytinos moterų ir mergaičių, ypač kaip civilių gyventojų, teisėms bei apsaugai konfliktų kontekste;
- toliau įgyvendins šiuos dokumentus: i) ES gaires dėl smurto prieš moteris ir mergaites ir kovos su visų formų moterų ir mergaičių diskriminacija; ii) ES gaires dėl skatinimo laikytis tarptautinės humanitarinės teisės²⁶; iii) „Apsaugos užtikrinimas. Europos Sąjungos gairės dėl žmogaus teisių gynėjų“²⁷ ir iv) ES žmogaus teisių gaires dėl saviraiškos laisvės internete ir realiame gyvenime²⁸;
- rems sisteminių požiūrį į seksualinio išnaudojimo ir seksualinės prievartos²⁹ ir seksualinio priekabiavimo³⁰ prevenciją, pranešimą ir baudimą už jį;
- skatins apsaugoti fizinę ir psichinę moterų, mergaičių, vyrų ir berniukų sveikatą ir orumą, visų pirma pažeidžiamumo ir konfliktų paveiktose situacijose, ekstremaliosiose humanitarinėse situacijose ir aplinkoje po konfliktų, be kita ko, įdiegiant apsaugos įsipareigojimų įgyvendinimo ir stebėsenos mechanizmus;
- priims, įgyvendins ir skatins visiško nepakantumo diskriminacijai, seksualiniam išnaudojimui ir seksualinei prievartai, prekybai žmonėmis, seksualiniams išpuoliams ir seksualiniam priekabiavimui vidaus ir išorės politiką. Užtikrins, kad susijusios politikos taikymas būtų laikomas oficialia vadovybės pareiga³¹;

²⁶ ES gairės dėl skatinimo laikytis tarptautinės humanitarinės teisės. Techninis atnaujinimas (dok. 16841/09).

²⁷ Apsaugos užtikrinimas. Europos Sąjungos gairės dėl žmogaus teisių gynėjų (dok. 16332/2/08).

²⁸ ES žmogaus teisių gairės dėl saviraiškos laisvės internete ir realiame gyvenime (dok. 9647/14).

²⁹ Pagal JT standartus (ST/SGB/2003/13). Seksualinis išnaudojimas – faktinis pasinaudojimas ar bandymas pasinaudoti pažeidžiamumu, galios skirtumu ar pasitikėjimu seksualiniais tikslais, įskaitant seksualinį kito asmens išnaudojimą siekiant piniginių, socialinės ar politinės naudos (bet tuo neapsiribojant); seksualinė prievarta – faktinė arba gresianti seksualinio pobūdžio fizinė intervencija panaudojant jėgą arba nelygiomis ar prievartos sąlygomis.

³⁰ Europos Komisijos politika siekiant apsaugoti asmens orumą ir užkirsti kelią psichologiniam ir seksualiniam priekabiavimui C(2006) 1624/3, taip pat taikytina EIVT.

³¹ Dok. ST 6877 2018 INIT, BSGP misijoms ir operacijoms skirti patobulinti bendrieji elgesio standartai.

- remis moteris, vyrus, mergaites ir berniukus, patyrusius seksualinį smurtą ir smurtą dėl lyties, taip pat jų šeimas, užtikrinant teisę kreiptis į teismą ir pasinaudoti tinkamomis teisių gynimo priemonėmis, be kita ko, informacija apie sveikatos priežiūrą ir paslaugas ir psichosocialinę paramą, kad būtų užkirstas kelias jų (pakartotiniam) stigmatizavimui ir (pakartotinei) viktimizacijai ir sudaryti palankesnes sąlygas jų saugai ir reintegracijai;
- remis pastangas nutraukti nebaudžiamumą už seksualinio smurto ir smurto dėl lyties nusikaltimus, įskaitant su konfliktais susijusį seksualinį smurtą. Tai apima paramą (bet ne tik) lyčiai atžvalgaus pereinamojo laikotarpio teisingumo procesams ir teisėsaugos ir teisingumo sistemos specialistų gebėjimų spręsti bylas lyčiai atžvalgiu būdu stiprinimą, kaip nustatyta ES pereinamojo laikotarpio teisingumo sistemoje³²;
- įgyvendins dokumentą „Neoficialus dokumentas dėl seksualinio smurto konfliktuose panaikinimo. Praktinių veiksmų ES lygmeniu vadovas“³³;
- ypatingą dėmesį skirs pažeidžiamose situacijose / kontekstuose esančių vaikų, jaunimo ir vyresnio amžiaus asmenų, skurde gyvenančių žmonių, žmonių su matomomis ir nematomomis negaliomis, mažumoms ir čiabuvių tautoms priklausančių asmenų, pabėgėlių, šalies viduje perkeltų asmenų ir prieglobsčio prašytojų žmogaus teisėms;

³² Europos Komisija. Bendras tarnybų darbinis dokumentas „ES paramos pereinamojo laikotarpio teisingumui politikos programa“ (SWD(2015) 158 final, 2015 07 29).

³³ „Neoficialus dokumentas dėl seksualinio smurto konfliktuose panaikinimo. Praktinių veiksmų ES lygmeniu vadovas“ (dok. MD 155/14, 2014 11 25).

- užtikrins prevencija grindžiamą visiško nepakantumo visų formų seksualiniam smurtui ir smurtui dėl lyties, kurį įvykdo ES darbuotojai arba į bendros saugumo ir gynybos politikos misijas ir operacijas siunčiami darbuotojai, taip pat vadai / vadovai, rangovai ir partneriai, politiką. Visais atvejais siūsdama darbuotojus, be kita ko, į bendros saugumo ir gynybos politikos misijas / operacijas bei humanitarinės pagalbos veiksmus, ES užtikrina, kad šiuo tikslu būtų pateiktos aiškios instrukcijos ir kad būtų sukurtos tinkamos šios politikos vykdymo užtikrinimo struktūros, be kita ko, taikant patikimo pranešimų teikimo mechanizmą, nukentėjusių asmenų skundų nagrinėjimo mechanizmą ir kaltininkų atskaitomybės bei sankcijų jiems mechanizmą;
- užtikrins, kad būtų laikoma, jog dėl išžaginimo gimę vaikai gali gauti pilietybę ir paramą. Kovos su stigmomis, susijusiomis su tokiu seksualiniu smurtu prieš išžagintas moteris ir su jų vaikais, taip pat praėjus daug laiko nuo nusikaltimo. Toliau rems šiuos vaikus auginančius tėvus;
- įgyvendins sustiprintas moterims ir mergaitėms skirtas apsaugos priemones, kai analizė ir vertinimas rodo, kad to reikia, pavyzdžiui, politinėms kandidatėms, žmogaus teisių gynėjoms ir pilietinės visuomenės organizacijų aktyvistėms;

- spręs su konfliktais susijusio smurto problemą, kuri yra smurto dėl lyties visumos dalis, glaudžiai susipynusi su nuolatine nelygybe ir platesnio pobūdžio išpuoliais lyčių lygybės ir moterų žmogaus teisių atžvilgiu, įskaitant (bet ne tik) skaitmeninį smurtą ir kibernetinį smurtą;
- propaguos humanitarinius lyčių ir smurto dėl lyties standartus ir gaires, įskaitant, pavyzdžiui, Nuolatinio tarpžinybinio komiteto (IASC) gaires dėl veiksmų smurto dėl lyties atveju³⁴ ir IASC lyčių aspekto vadovą³⁵, taip pat darbą, susijusį su Raginimu imtis veiksmų siekiant apsaugoti nuo smurto dėl lyties ekstremaliųjų situacijų atveju³⁶;
- skatins įgyvendinti Sutartį dėl prekybos ginklais, ypatingą dėmesį skiriant 7 straipsnio 4 daliai³⁷, pagal kurią valstybės turi atsižvelgti į riziką, kad ginklai arba kiti gaminiai gali būti panaudoti vykdant ar padedant įvykdyti šiurkščius smurto dėl lyties veiksmus.

³⁴ Nuolatinis tarpžinybinis komitetas (IASC). Gairės dėl veiksmų smurto dėl lyties atveju integravimo į humanitarinės pagalbos veiksmus, 2015 m. (https://gbvguidelines.org/wp/wp-content/uploads/2015/09/2015-IASC-Gender-based-Violence-Guidelines_lo-res.pdf).

³⁵ Nuolatinis tarpžinybinis komitetas (IASC). Lyčių aspekto vadovas dėl humanitarinės pagalbos veiksmų. 2017 m. https://ec.europa.eu/jrc/communities/sites/jrccties/files/2018-iasc_gender_handbook_for_humanitarian_action_eng_0.pdf

³⁶ Raginimas imtis veiksmų siekiant apsaugoti nuo smurto dėl lyties ekstremaliųjų situacijų atveju (Raginimas imtis veiksmų) yra daugelio suinteresuotųjų subjektų iniciatyva iš esmės pakeisti metodus, kuriais sprendžiama smurto dėl lyties problema ekstremaliųjų humanitarinių situacijų atveju. ES (per Komisijos Europos civilinės saugos ir humanitarinės pagalbos operacijų tarnybą, ECHO GD) yra aktyvi iniciatyvos „Raginimas imtis veiksmų“ partnerė nuo jos sukūrimo 2013 m. 2017–2018 m. ES taip pat ėmėsi šios iniciatyvos pasaulinės lyderės vaidmens.

³⁷ „Atlikdama minėtą vertinimą, eksportuojanti valstybė, šios Sutarties šalis, atsižvelgia į riziką, kad 2 straipsnio 1 dalyje nurodyta įprastinė ginkluotė ir 3 arba 4 straipsnyje nurodyti gaminiai gali būti panaudoti vykdant ar padedant įvykdyti rimtus smurto dėl lyties veiksmus arba rimtus smurtinius veiksmus prieš moteris ir vaikus.“

Pagalba ir atsigavimas

39. MTS darbotvarkės pagalbos ir atsigavimo ramsčiu daugiausia dėmesio skiriama užtikrinimui, kad pagalba, atsigavimas ir atstatymas būtų įtraukūs ir būtų atsižvelgta į konkrečius moterų ir mergaičių poreikius. Ypatingas dėmesys skiriamas labiausiai pažeidžiamoms grupėms, dalyvaujančioms su taikos kūrimu susijusiuose procesuose, tokiuose kaip repatriacija, perkėlimas, rehabilitacija, reintegracija ir atstatymas po konflikto. Jos apima perkeltas moteris ir mergaites, smurtą dėl lyties patyrusius asmenis, vyresnio amžiaus asmenis, neįgaliuosius, mažumas ir čiabuvių tautas.
40. Pagalbos ir atsigavimo ramsčiu taip pat reikalaujama dėti daugiau pastangų remti aktyvų moterų dalyvavimą ir veiklą vykdant pagalbos ir atsigavimo pastangas, be kita ko, suteikti moterims lygias pragyvenimo galimybes ir lygias teises kreiptis į teismą. Moterys ir humanitarinę pagalbą teikiančios moterų organizacijos dažnai pirmosios reaguoja krizių atvejais. Vis dėlto moterų lyderystė ir prioritetai dažnai neįtraukiami į sprendimų priėmimą, programavimą, planavimą ir biudžetą, susijusį su humanitarine pagalba ir vystymusi.
41. Pagalba, atsigavimas ir atstatymas gali būti unikali galimybė pakeisti diskriminacines socialines struktūras ir propaguoti moterų žmogaus teises, dalyvavimą ir prasmingą vaidmenį.

Todėl ES:

- skatins moterų dalyvavimą ir lyderystę vykdant humanitarinės pagalbos veiksmus ir vystymosi programas tiek oficialaus, tiek neformalaus sprendimų priėmimo procese ir prioritetų nustatymo srityse;
- rems iniciatyvas, kuriomis stiprinamos MTS darbotvarkės, pagalbos, rehabilitacijos, perkėlimo, atstatymo ir darnaus vystymosi politikos, įskaitant lyčių aspekto integravimo į humanitarinės pagalbos ir paramos vystymuisi veiksmus rėmimą, sąsajos. Tai apima lygias ir saugias moterų ir mergaičių galimybes paramos vystymuisi atžvilgiu ir galimybes gauti išsamią informaciją apie lytinę ir reprodukcinę sveikatą ir naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis;

- užtikrins, kad kiekvienas seksualinį smurtą ar smurtą dėl lyties patyręs asmuo turėtų teisę ir galimybę gauti išsamią informaciją apie sveikatos priežiūros paslaugas ir naudotis jomis, kreiptis į teismą ir gauti kompensaciją. Užtikrins, kad būtų išvengta pakartotinės aukų viktimizacijos, atmetimo ar atstūmimo;
- užtikrins, kad visos ES finansavimą ir paramą gaunančios organizacijos laikytųsi ES lyčių lygybės politikos, įskaitant teisėmis grindžiamą požiūrį ir smurto dėl lyties būtiniausius standartus ir gaires;
- rems psichosocialines iniciatyvas, skirtas visiems smurtinių konfliktą patyrusiems asmenims, nepriklausomai nuo jų vaidmens: moterims, mergaitėms, vyrams, berniukams ir vyresnio amžiaus asmenims;
- rems pagalbą, atsigavimą ir reabilitaciją, skirtą nuo konfliktų nukentėjusioms moterims ir mergaitėms, taip pat Europos Sąjungoje. Tai apima užtikrinimą, kad prieglobsčio teise, politika ir procedūromis būtų gerbiamas ir garantuojamas principas, kad teismo proceso metu visos moterys, mergaitės ir visi smurtą dėl lyties patyrę asmenys galėtų naudotis lygiomis teisėmis ir standartais;
- toliau rems teisingumo sistemas ES nepriklausančiose šalyse, kuriose ES vykdo paramos veiksmus, laikantis aukščiausių standartų. Tuo siekiama sustiprinti nacionalines baudžiamąsias jurisdikcijas laikantis papildomumo su Tarptautiniu baudžiamuoju teismu principo, pavyzdžiui, lyčiai atžvalgius pereinamojo laikotarpio teisingumo mechanizmus ir procesus;
- pasitelkdama tinkamus išteklius užtikrins, kad moterims būtų skiriama daugiausia dėmesio reagavimo humanitarinėmis priemonėmis, pagalbos ir atsigavimo darbe ir teikiant paramą vystymuisi bei programuojant. Jas būtina įtraukti į pagalbos, atsigavimo ir atstatymo veiklos kūrimą, planavimą ir įgyvendinimą ir su jomis būtina konsultuotis dėl poreikių kiekvienos ekstremaliosios situacijos pradžioje;

- užtikrins, kad politikos formavimas ir įgyvendinimas būtų grindžiami visuomeninių judėjimų patirtimi, susijusia su palankesnių sąlygų esminiams pokyčiams sudarymu, ir pažanga, padaryta pagalbos teikimo ir atsigavimo etape; užtikrins, kad įtrauki pilietinė visuomenė ir moterų asociacijos reikšmingai ir lygiateisiškai dalyvautų visuose to ciklo etapuose, be kita ko, paramos teikėjų konferencijose³⁸, kurios padeda kurti partnerystes;
- užtikrins, kad pasirengimo krizėms ir atsigavimo po nelaimės ir po konflikto planavimas ir veiksmai, be kita ko, vyriausybės pareigūnų ir pilietinės visuomenės organizacijų mokymas, būtų grindžiami lyčių požiūriu įtraukiu ir dalyvaujamoju požiūriu, deramai atsižvelgiant į poveikio lytims rizikos vertinimą (Rizikos lytims indeksas³⁹).

Moterų ir vyrų lygybės normų sistema

42. Moterų ir vyrų lygybė yra pagrindinė žmogaus teisė, ES politikos sistemose įtvirtinta bendra ES vertybė ir būtina sąlyga, kad būtų pasiekti su skurdo panaikinimu, augimo, užimtumo, socialinės sanglaudos didinimu ir taikos bei saugumo skatinimu susiję tikslai. Ji taip pat numatyta tarptautinėse prievolėse ir įsipareigojimuose, tokiuose kaip Konvencija dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims, Pekino veikslių platforma, Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m. ir Europos konsensusas dėl vystymosi. ES bendros užsienio ir saugumo politikos tikslai yra principai, kuriais remiantis vykdomas darbas šioje srityje.

³⁸ Atstatymo etape yra galimybė sudaryti palankesnes sąlygas didesnei lyčių lygybei taikant teisėmis grindžiamą požiūrį, pvz., dėl ekonominio vystymosi, galimybės naudotis žeme ir gamtos ištekliais.

³⁹ Užsienio politikos priemonių tarnyba. Priemonė, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos. Priemonėi, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos (IcSP), skirtas rodiklių vadovas. https://ec.europa.eu/fpi/key-documents_en

Todėl ES:

- toliau stebės tolesnę veiklą, susijusią su Pekino veiksmų platforma, visų pirma itin svarbią moterų ir ginkluotų konfliktų sritį;
- toliau ragins ratifikuoti ir įgyvendinti pagrindinius JT žmogaus teisių dokumentus ir jų fakultatyvius protokolus, visų pirma Konvenciją dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims (CEDAW) ir jos fakultatyvinį protokolą, ir stiprinti CEDAW ir MTS darbotvarkės ryšį pasitelkiant Bendrąsias rekomendacijas Nr. 30 ir 35;
- toliau tvirtai remis Tarptautinį baudžiamąjį teismą (TBT), visų pirma su konfliktais susijusio seksualinio smurto ir smurto dėl lyties srityje, siekiant užtikrinti atskaitomybę ir kovoti su nebaudžiamumu. TBT yra pirmasis ir vienintelis nuolatinis tarptautinis baudžiamasis teismas pasaulyje, atsakingas už sunkiausių nusikaltimų tyrimą ir baudžiamąjį persekiojimą už juos;
- toliau remis Tarptautinio baudžiamųjų tribunolų likusių funkcijų mechanizmo ir kitų tarptautinių tribunolų darbą;
- toliau įgyvendins ES gairėse dėl skatinimo laikytis tarptautinės humanitarinės teisės išdėstyta politiką, itin daug dėmesio skirdama tam, kad nebūtų pažeidžiamas žaginimo ir kitų formų seksualinio smurto draudimas;
- toliau įgyvendins JT Saugumo Tarybos rezoliucijose 2250 ir 2419 išdėstyta Jaunimo, taikos ir saugumo darbotvarkę. Be kita ko, bus sprendžiama (nuolatinės) nelygybės, dėl kurios jaunoms moterims ir jauniems vyrams kyla itin didelis pavojus, problema ir itin daug dėmesio skiriama įtraukiam jaunų moterų atstovavimui konfliktų prevencijos ir sprendimo veikloje.

Atsakomybės stiprinimas vietos, nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis

43. Vykdamas įtraukų taikos procesą labiau tikėtina, kad bus nustatytos ir šalinamos pagrindinės konfliktų priežastys ir užtikrinama, kad bus atsižvelgta į nukentėjusių gyventojų grupių poreikius. Todėl itin svarbu stiprinti atsakomybę vietos, nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis, kartu užtikrinant konsultavimąsi ir bendradarbiavimą su vietos suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant pilietinę visuomenę. Įtraukimas taip pat didina taikos susitarimo ir jo įgyvendinimo teisėtumą ir nacionalinę politinę atsakomybę už tai. Be to, taip sumažinama tikimybė, kad į procesą nebus įtraukti tam tikri subjektai, nes jų neįtraukimas procesui pakenktų. Įtraukus procesas nereiškia, kad visi suinteresuotieji subjektai tiesiogiai dalyvauja formaliose derybose – įtraukus procesas gali palengvinti konflikto šalių ir kitų suinteresuotųjų subjektų bendravimą ir sukurti mechanizmus, kuriuos pasitelkiant į procesą būtų įtraukti visi požiūriai. Gali prireikti specialių mechanizmų siekiant užtikrinti, kad moterys – taikos kūrėjos ir moterų organizacijos būtų prasmingai įtrauktos į šį procesą.

Todėl ES:

- remis partnerių ir ES nepriklausančių šalių pajėgumų stiprinimą ir jų tarpusavio keitimąsi informacija, įskaitant nacionalinius lyčių lygybės mechanizmus ir institucijas;
- konsultuosis su moterų organizacijomis, moterimis – taikos kūrėjomis bei žmogaus teisių gynėjais ir remis jų įtraukimą į formalius ir neformalius taikos procesus ir, kai aktualu, jų vadovavimą minėtiems procesams;
- užtikrins, kad ES prasmingai ir lygiateisiškai bendrautų su įtraukiomis pilietinės visuomenės organizacijomis, t. y. pilietinės visuomenės organizacijomis, kuriose moterys atlieka vadovaujamuosius vaidmenis, prisideda prie strategijos ir kuriose girdimos įvairios moterų nuomonės ir joms atstovaujama visuomenei aktualiais klausimais;
- užtikrins paramą tarptautinėms ir regioninėms nevyriausybinėms organizacijoms, kurios skatina atsakomybę ir įtrauktį vietos lygmeniu ir prisideda prie nacionalinių pajėgumų stiprinimo.

Bendradarbiavimo ir dialogo su kitais subjektais stiprinimas

44. Norint veiksmingai įgyvendinti MTS darbotvarkę ir išvengti pastangų dubliavimosi bei varžymosi dėl išteklių, būtina bendradarbiauti su tarptautiniais subjektais. Bendradarbiauti reikia ir tam, kad būtų galima dalytis analizės rezultatais, įgyta patirtimi ir ištekliais, taip pat užtikrinti, kad programų rezultatai būtų suderinami su politikos plėtojimu pasauliniu, regioniniu ir nacionaliniu lygmenimis. Svarbu vesti įvairių subjektų dialogą visais lygmenimis (vietos, nacionaliniu, regioniniu ir tarptautiniu), taip pat jų tarpusavio dialogą ir užtikrinti, kad jame dalyvautų pilietinė visuomenė. Taip pat svarbu, kad tarptautinės organizacijos nekonkuruotų su vietinėmis pilietinės visuomenės organizacijomis tuomet, kai tos pilietinės visuomenės organizacijos gali panašiai prisidėti prie politikos ar programų (pavyzdžiui, prie tyrimų rengimo).

Todėl ES:

- skatins įtraukias partnerystes ir geresnę dalijimąsi patirtimi, įgytomis žiniomis ir geriausios praktikos pavyzdžiais tarp visų suinteresuotųjų subjektų visais MTS darbotvarkės įgyvendinimo aspektais. Tai apima bendrų interesų nustatymą, visų pirma atsižvelgiant į iškilusius iššūkius ir atsiradusias galimybes;
- toliau dirbs su atitinkamomis tarptautinėmis ir regioninėmis organizacijomis, visų pirma JT, taip pat ir su kitomis, pavyzdžiui, Šiaurės Atlanto sutarties organizacija (NATO), Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija (ESBO), Pietryčių Azijos valstybių asociacija (ASEAN), Amerikos valstybių organizacija (OAS), G 20, G 7, Afrikos Sąjunga (AS), Tarptautiniu Raudonojo kryžiaus komitetu ir Viduržemio jūros sąjunga (UFM). Be to, ES toliau dirbs su kitomis regioninėmis organizacijomis, norinčiomis daryti pažangą darbe lyčių lygybės, taikos ir saugumo srityse, kartu remdamasi esamomis iniciatyvomis ir patirtimi, siekiant kurti sinergijas situacijose, kai ES ir JT ar kitos tarptautinės organizacijos atlieka svarbius vaidmenis;

- skatins ir remis nacionalinių kontaktinių punktų MTS klausimais iniciatyvą; šių punktų paskirtis – būti tarpregioniniu forumu ir suteikti erdvę keistis patirtimi ir geriausios praktikos pavyzdžiais, siekiant daryti pažangą įgyvendinant Saugumo Tarybos rezoliucijas dėl MTS ir gerinti finansavimo ir paramos programų koordinavimą;
- skatins ir remis iniciatyvą regioniniu lygmeniu pagreitinti JT ST rezoliucijos 1325 įgyvendinimą; iniciatyvos tikslas – visų pirma techninio lygmens mainai tarp patarėjų lyčių klausimais ir kitų specialistų daugiašalėse ir regioninėse organizacijose. Ja siekiama sukurti forumą, kuris pagerintų MTS darbotvarkės įgyvendinimą, ir skatinti ES, JT, NATO, AS ir ESBO priklausančių dalyvių veiklos sinergijas;
- skatins ir ragins taikyti įtraukias praktines priemones, kuriomis siekiama gerinti suderinamumą, koordinavimą ir veiksmingumą;
- skatins pilietinės visuomenės organizacijų ir ES dialogą, kurį koordinuoja EIVT, o ES nepriklausančiose šalyse – ES delegacijos.

Rėmimo priemonės

Politinė parama veiksmingam MTS darbotvarkės įgyvendinimui

45. Norint veiksmingai įgyvendinti MTS darbotvarkę reikėtų laikytis holistinio požiūrio. Itin svarbu, kad atskirtį propaguojantys ir izoliuotumu grindžiami požiūriai būtų pakeisti įtraukiais ir visa apimančiais dalyvavimo ir darbo metodais. Tai kol kas dar nėra visiškai suprantama ir tam kartais nevisiškai pritariama. Todėl politiniai vadovai turi išreikšti kuo tvirtesnę paramą MTS darbotvarkės įgyvendinimui ir prisiimti politinį įsipareigojimą šioje srityje.

Todėl ES:

- visomis aplinkybėmis, be kita ko, tarptautiniuose forumuose ir dvišalio bendradarbiavimo veikloje, skatins įgyvendinti MTS darbotvarkę pasitelkiant politinius dialogus ir dialogus žmogaus teisių klausimais, partnerystes, deklaracijas, daugiašalius mainus, komunikatus ir bendrus pareiškimus su šalimis partnerėmis;
- užtikrins, kad Europos Sąjungoje MTS darbotvarkė būtų toliau veiksmingai įgyvendinama, įgyvendinant ES strateginį požiūrį dėl MTS, vykdant strateginę veiklą siekiant lyčių lygybės bei įgyvendinant antrąjį ES lyčių lygybės veikslių planą ir vykdant stebėseną šioje srityje;
- skatins ir remis MTS darbotvarkės įgyvendinimą remiantis EIVT vyriausiojo patarėjo lyčių ir Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucijos 1325 įgyvendinimo klausimais įgaliojimais;
- į ES bendrą užsienio ir saugumo politiką įtrauks nuoseklų požiūrį į lyčių ir MTS klausimus ir jį propaguos;
- ugdyt MTS darbotvarkės supratimą ir kūrybinį mąstymą MTS darbotvarkės klausimais, be kita ko, platesnėje viešojoje erdvėje;
- užtikrins, kad MTS darbotvarkė būtų viena iš pagrindinių politinės ir diplomatinės veiklos reaguojant į kylančius iššūkius ir krizines, pažeidžiamumo, konfliktų ir po konflikto susidariusias situacijas temų, atsižvelgiant į tai, kad visose minėtose situacijose pirmenybė teikiama prevencinei diplomacijai;
- skatins tvirtesnį ir įtraukų bendradarbiavimą MTS darbotvarkės įgyvendinimo srityje su visais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant nacionalines vyriausybes, teisėkūros organus, nacionalines žmogaus teisių institucijas, lyčių lygybės institucijas, vietos valdžios institucijas, pilietinės visuomenės subjektus, nevyriausybinis subjektus, privatųjį sektorių, vystymosi srities subjektus, humanitarinės pagalbos srities subjektus ir tarptautines bei regionines organizacijas;

- skatins įgyvendinti tarptautinius tarpininkavimo atsižvelgiant į lyčių aspektą rėmimo standartus. Derybose ir po jų sudarytuose taikos susitarimuose toliau laikysis nuostatos, kad taikos procesai – tai galimybės propaguoti moterų įgalėjimą, lyčių lygybę, lyčių aspekto integravimą, prasmingą ir lygiateisį moterų dalyvavimą ir pagarbą moterų teisėms;
- užtikrins, kad visi ES tarpininkavimo veikloje dalyvaujantys subjektai nagrinėtų šiuos klausimus preliminarinių taikos derybų etape bei derybų etape ir stengtųsi užtikrinti, jog minėti klausimai būtų įtraukti į vėlesnį taikos kūrimo bei atstatymo po konflikto etapą ir šiems klausimams būtų teikiama pirmenybė, be kita ko, visuose ES tarpininkavimo veiksmuose užtikrinant ekspertų lyčių klausimais pareigybes ir joms skiriant pakankamai išteklių;
- užtikrins, kad visose ES siunčiamose misijose pažeidžiamumo bei konflikto paveiktose situacijose ir ekstremaliosiose humanitarinėse situacijose būtų užtikrinti pakankami pajėgumai įgyvendinti MTS darbotvarkę, be kita ko, pakankamais ištekliais aprūpintiems ekspertams ir patarėjams lyčių klausimais dalyvaujant visose bendros saugumo ir gynybos politikos misijose ir operacijose, ES delegacijų ir ES specialiųjų įgaliotinių biurų veikloje. Užtikrins, kad visi ES siunčiami kariniai ir civiliai darbuotojai, įskaitant atsakingus postus užimančius darbuotojus, būtų pakankamai apmokyti lyčių lygybės ir MTS klausimais, konkrečiai, kaip integruoti lyčių aspektu grindžiamą požiūrį į savo atitinkamą veiklą.

Finansavimas ir ištekliai

46. Norint užtikrinti lyčių aspekto integravimą, lyčių pusiausvyrą ir atlikti kitus konkrečius veiksmus, kad būtų pasiekta lyčių lygybė, reikalingas finansavimas. Atsižvelgiant į tai ir remiantis gausiais vertinimais ir ataskaitomis⁴⁰, lėšų stoka ir (arba) nepakankamas finansavimas pasauliniu mastu tebėra viena pagrindinių kliūčių veiksmingai įgyvendinti MTS darbotvarkę. Tiek ES, tiek pasauliniu lygmenimis projektams / programoms, kurių pagrindinis tikslas – lyčių lygybė ir MTS, reikalingas finansavimas; jo reikia ir lyčių aspekto bei lyčių aspektu grindžiamo požiūrio integravimui į kitus projektus / programas. Nepakankami ištekliai ir nepakankamai stiprinami vidiniai pajėgumai darbe lyčių lygybės ir MTS darbotvarkės įgyvendinimo srityje tebėra viena pagrindinių problemų, kurią reikia spręsti. Be to, siekiant pašalinti pagrindines lyčių nelygybės priežastis reikia palankios makroekonominės aplinkos.

⁴⁰ Goldberg, D. B. (2015). Civil Society Organisation (CSO) Survey for the global study on women, peace and security: CSO perspectives on UNSCR 1325 implementation 15 years after adoption. The Global Network of women peacebuilders.
<http://peacewomen.org/sites/default/files/CSO%20Survey%20Report%20FINAL.pdf>
Coomaraswamy, R., & UN Women. (2015). Preventing conflict, transforming justice, securing the peace: a global study on the implementation of United Nations Security Council resolution 1325. (<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/UNW-GLOBAL-STUDY-1325-2015.pdf>)
United Nations Development Program (Jungtinių Tautų vystymosi programa). (n.d.). Trust Fund Factsheet — Global Acceleration Instrument. (<http://mptf.undp.org/factsheet/fund/GAI00>).

47. Prasminga ir ilgalaikė pažanga reikalauja teisėmis grindžiamo požiūrio siekiant užtikrinti, kad moterys ne tik įgytų įgūdžių ir privalumų, tačiau ir galėtų rinktis bei kontroliuoti galimybes bei išteklius, taip pat galėtų visais lygmenimis formuoti ekonominius sprendimus. Ypatingas dėmesys bus skirtas moterų vaidmenims ir pozicijoms oficialioje ir neoficialioje ekonomikoje. MTS darbotvarkės įgyvendinimui, be kita ko, šalyse, kuriose vyksta ar vyko konfliktas, jau ilgą laiką skiriama nepakankamai išteklių. Tiesioginis, patikimas ir nuspėjamas finansavimas, pasitelkus lanksčiomis sąlygomis teikiamas dotacijas arba ilgalaikį finansavimą, gali padėti pakeisti padėtį sudarant sąlygas visuomeniniams judėjimams ir pilietinės visuomenės organizacijoms įgyvendinti MTS darbotvarkę.

Todėl ES:

- sieks įtraukti lyčių lygybės aspektą ir MTS darbotvarkę į taikomas ES išorės veiksmų finansavimo priemones;
- nustatys reikalavimą į visas BSGP operacijas ir misijas, taip pat į ES delegacijas įtraukti ekspertams (arba) patarėjams lyčių klausimais skirtą biudžetą;
- užtikrins tinkamą, tvarų ir nuspėjamą finansavimą pasitelkiant programavimą ir integravimą į nesuprogramuotus veiksmus siekiant įgyvendinti MTS darbotvarkę;
- pripažindama ES valstybėse narėse ir ES išorės veiksmų finansavimo priemonėse nustatytą poreikiais grindžiamą požiūrį, kai įmanoma, pirmenybę teiks (tiesioginėms) dotacijoms veiksmams, skirtiems lyčių lygybės ir MTS projektams, kuriuos vykdo vietos pilietinės visuomenės organizacijos, visų pirma moterų organizacijos;
- ragins atlikti lyčių aspekto analizę kaip vieną iš reikalavimų siekiant gauti ES išorės veiksmams skirtą finansavimą;
- skatins skirti tikslinį finansavimą ES strateginio požiūrio dėl MTS išorės nepriklausomam vertinimui. Taip pat ragins, kad visuose ES išorės veiksmų ir politikos vertinimuose būtų atsižvelgiama į lyčių aspektą;
- užtikrins, kad vietos pilietinės visuomenės organizacijos, norėdamos gauti finansavimą, susidurtų su minimaliomis administracinėmis kliūtimis, neperžengiant ES finansinio reglamento ribų;

- ragins skirti tikslinį finansavimą moksliniams tyrimams MTS srityje;
- vertins, stebės ir, kai taikytina, neutralizuos ES, ES valstybių narių ir ES partnerių kovos su terorizmu priemones, įskaitant kovos su teroristų finansavimu įstatymus, kad jie neturėtų neigiamo poveikio, neribotų ar nedarytų įtakos moterų teisėms;
- užtikrins, kad būtų įgyvendinta Trečiojoje tarptautinėje vystymosi finansavimo konferencijoje patvirtinta Adis Abebos veiksmų darbotvarkė (Adis Abebos veiksmų darbotvarkė).

Pajėgumų stiprinimas ir mokymas

48. Veiksmingas MTS darbotvarkės įgyvendinimas priklauso nuo moterų ir vyrų informuotumo ir žinių, įgūdžių, pajėgumų ir išteklių visais sprendimų priėmimo procesų lygmenimis. Atsižvelgiant į sudėtingą šiuolaikinę saugumo aplinką ir MTS darbotvarkės platesnį taikymą, visos MTS darbotvarkės įgyvendinimas grindžiamas pajėgumų stiprinimu ir mokymo bei švietimo gerinimu siekiant tvarios taikos, saugumo ir lyčių lygybės.
49. Tikslinis mokymas yra vienas pagrindinių MTS darbotvarkės įgyvendinimo komponentų. 2017 m. kovo 15 d. priimtoje naujoje ES politikoje BSGP skirto mokymo srityje⁴¹ nustatomas privalomas ir standartizuotas mokymas prieš išsiuntimą; tai būtina tiek deleguotųjų darbuotojų, tiek sutartininkų siuntimo sąlyga. Mokymas prieš išsiuntimą jau teikiamas į BSGP misijas ir operacijas išsiųstiems darbuotojams, tačiau jis dar nėra privalomas visiems darbuotojams. Kalbant apie kitų rūšių veiksmus (pavyzdžiui, tarpininkavimo rėmimą), tokio struktūrizuoto ir privalomo požiūrio į mokymą vis dar trūksta. Pagal šią naują mokymo politiką visuose BSGP srities mokymuose turėtų atsispindėti pagrindiniai ES principai, įskaitant lyčių lygybę ir MTS tikslus. Be to, su lytimi susiję komponentai ir toliau bus sistemingiau integruojami į vidinius BSGP srities mokymus ir seminarus.

⁴¹ ES politika BSGP skirto mokymo srityje (dok. 5197/2/17 REV 2), 2017 m. kovo 15 d.

Todėl ES:

- toliau stengsis geriau suprasti su MTS darbotvarke susijusius klausimus rengdama intensyvesnius ir konsoliduotus mokymus visais lygmenimis, be kita ko, vyresniosios vadovybės lygmeniu. Prašys, kad valstybės narės organizuotų atitinkamus mokymo kursus savo piliečiams kaip metinės ES mokymo programos dalį, ir ragins jas sudaryti galimybę dalyvauti šiuose kursuose ir kitų valstybių narių dalyviams, kai tai įmanoma;
- užtikrins, kad Europos saugumo ir gynybos koledžas (ESGK) toliau integruotų lyčių aspektu grindžiamą požiūrį į visų tipų savo mokymo veiklą, be kita ko, į visus esamus kursus bei mokymus ir valstybėse narėse vietos lygmeniu organizuojamus kursus bei mokymus;
- užtikrins, kad lyčių aspektu grindžiamas požiūris būtų integruotas į visų tipų krizių valdymo veiklą, skirtą BSGP misijoms ir operacijoms, taip pat į humanitarinę ir su vystymusi susijusią išorės veiklą;
- užtikrins, kad Europos Komisija ir EIVT reguliariai įtrauktų MTS į esamus ir būsimus mokymo kursus lyčių klausimais, organizuotus EIVT, Komisijoje, ES delegacijose ir BSGP struktūrose. Tokiuose mokymuose, be kita ko, turėtų būti mokoma, kaip praktiškai integruoti lyčių aspektu grindžiamą požiūrį į kasdienį darbą;
- užtikrins, kad MTS komponentas / modulis būtų integruotas į nuotolinius mokymo kursus ir kad lyties komponentas būtų sistemingai įtraukiamas į mokymo kursus, susijusius su visais atitinkamais sektoriais, pavyzdžiui, nusiginklavimo, demobilizacijos ir reintegracijos sektoriais, saugumo sektoriaus reforma ir rinkimų stebėjimu;
- skatins rengti mokymus visiems ES tarpininkavimo veikloje dalyvaujantiems subjektams, įskaitant tuos, kuriuos ES remia finansiškai ar techniškai, kuriuose būtų mokoma, kaip atlikti ir naudoti lyčių aspekto analizę ir integruoti lyčių aspektu grindžiamą požiūrį į tarpininkavimo rėmimą;
- savo darbuotojams rengs mokymus apie lyčių lygybę ir apie tai, kaip keisti su konfliktais susijusias ir visuomenėje įsitvirtinusias lyčių normas ir vaidmenis, taip pat rems mokymus vyriausybiniais ir nevyriausybiniais partneriais;

- užtikrins, kad mokymai būtų parengti atsižvelgiant į asmenų, kuriems jie skirti, poreikius ir kad, kai tikslinga, būtų naudojamos konsultavimo ir mentorystės paslaugomis visų pirma kalbant apie vyresnius ar vadovaujamas pareigas einančius asmenis;
- ragins valstybes nares savo nacionaliniuose veiksmų planuose ir ES nepriklausančias šalis remiančioje veikloje pirmenybę teikti pajėgumų stiprinimui ir mokymui;
- ragins valstybes nares pirmenybę teikti mokymo priemonių, pavyzdžiui, mokymo naudojant kompiuterius (saityną, tinklalaides) ir kitų mokymo priemonių rinkinių, kūrimui ir į jas investuoti. Tokiais ES delegacijoms ir BSGP misijoms bei operacijoms sukurtais mokymo moduliais taip pat galima dalytis su partneriais ir ES nepriklausančiomis šalimis.

Keitimasis informacija ir geriausios praktikos pavyzdžiais

50. ES neformali darbo grupė MTS klausimais pasirodė esanti naudingas forumas ES institucijų, valstybių narių ir pilietinės visuomenės⁴² tarpusavio informacijos mainams ir partnerystei.
51. Darbo grupė susitiks keturis kartus per metus – du kartus strateginiu lygmeniu, posėdžiams bendrai pirmininkaujant EIVT ir rotacijos tvarka Europos Sąjungos Tarybai pirmininkaujant valstybei narei, ir du kartus techniniu / darbo lygmeniu.
52. ES delegacijos turėtų sušaukti forumus savo šalyse ir regioniniu lygmeniu informacijai ir geriausios praktikos pavyzdžiais pasikeisti, kuriuose kartu dalyvautų ES delegacijų, BSGP misijų, ES valstybių narių ir pilietinės visuomenės atstovai, siekiant gauti patikimos kontekstinės informacijos.
53. ES siekia įsteigti partnerystes ir aljansus su kitomis tarptautinėmis ir regioninėmis organizacijomis, visų pirma struktūrizuotas ir oficialias platformas, skirtas bendradarbiavimui visais lygmenimis – nuo politinio iki darbinio. Siekiant tvarumo ir veiksmingumo, principas „iš viršaus į apačią“ turi būti paremtas visais lygmenimis sukurtomis ir įgyvendinamomis priemonėmis.

⁴² Įskaitant akademinę bendruomenę.

Todėl ES:

- remis forumo⁴³, skirto specialistams (patarėjams ir kontaktiniams punktam lyčių klausimais) įvairiais lygmenimis tarpusavyje keistis patirtimi bei geriausios praktikos pavyzdžiais ir skatinti inovacijas, įsteigimą, kadangi užtikrinimas, kad priimant politinius sprendimus bus remiamasi specialistų patirtimi, žiniomis ir idėjomis, bus itin svarbus veiksmingo ir tvaraus naujo ES strateginio požiūrio dėl MTS įgyvendinimo veiksnys. Tai bus taikoma Europos Sąjungoje, tarp organizacijų ir jau įsteigtuose bei veikiančiuose tinkluose, pavyzdžiui, Europos Komisijoje jau įsteigtuose tinkluose, ir tarp jų;
- teiks rekomendacijas, kaip įtraukiai įgyvendinti naują ES strateginį požiūrį dėl MTS, ir užtikrins, kad jį įgyvendinant dalyvautų kuo daugiau įvairių suinteresuotųjų subjektų;
- remis esamus ir naujus įtraukius kontaktinių punktų ir ekspertų tinklus, kuriais siekiama geriau užtikrinti lyčių lygybę bei moterų įgalėjimą ir įgyvendinti MTS darbotvarkę.

Vadovavimas ir atskaitomybė

54. Vadovavimas ir pakankami ištekliai visais lygmenimis yra itin svarbūs veiksmingam MTS darbotvarkės įgyvendinimui. Tam reikia labai gerai suprasti lyčių lygybės ir MTS klausimus, kad vadovaujant būtų atsižvelgiama į lyčių aspektą. Pagal visa apimančią ES politikos programą lyčių lygybės, moterų įgalėjimo ir MTS srityje atsakomybė už MTS darbotvarkės įgyvendinimą tenka valstybėms narėms. Atitinkamos ES institucijos ir įstaigos taip pat atlieka svarbius vaidmenis propaguojant ir įgyvendinant MTS darbotvarkę.

⁴³ Vienas iš pavyzdžių – bendradarbiavimas su Jungtinėmis Tautomis, ES, NATO, Afrikos Sąjunga ir Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija (ESBO) spartesnio Rezoliucijos 1325 įgyvendinimo regioniniu lygmeniu klausimais.

Todėl ES:

- užtikrins, kad vadovybė aktyviai propaguotų lyčių lygybę ir MTS savo tarnybose, įtraukiant šiuos klausimus į visų vadovaujamų pareigų aprašymus ir užtikrinant, kad į šiuos elementus būtų atsižvelgiama atliekant vadovybės vertinimą. Tai apima delegacijų vadovų, Europos Sąjungos specialiųjų įgaliotinių ir BSGP misijų ir operacijų vadovų / vadų įgaliojimus;
- užtikrins, kad ES įdarbinti arba išsiųsti darbuotojai vadovaujamosioms pareigoms užimti prieš išsiuntimą būtų išklause specialų mokymo kursą lyčių lygybės ir MTS klausimais. Taip pat užtikrins, kad vadovai ir vadovybė būtų gerai informuoti apie įvairiapusį patarėjų ir kontaktinių punktų lyčių klausimais darbą;
- užtikrins, kad visi darbuotojai, rangovai ir įgyvendinimo partneriai, su kuriais ES bendradarbiauja, skatintų veiksmingai įgyvendinti MTS darbotvarkę, ir užtikrins, kad atsakomybė visų pirma tektų vadovams ir vadovybei ir būtų skatinama naudoti atskaitomybės mechanizmus;
- užtikrins, kad pareigybių aprašymuose, įgaliojimuose ir konkursams bei sutartims keliamuose reikalavimuose įprastai būtų įtrauktas reikalavimas visose darbo srityse atsižvelgti į lyčių lygybės ir MTS aspektus, įskaitant reikalavimą prireikus išklausti specialų mokymo kursą.

Pagalbinės funkcijos

55. Patarėjų ir kontaktinių punktų / kontaktinių asmenų lyčių klausimais darbas yra itin svarbus tam, kad ES politika lyčių lygybės, moterų įgalėjimo ir MTS srityje būtų įgyvendinama pasitelkus analizę, planavimą, vykdymą ir vertinimą. Todėl šias pareigas einantys žmonės turėtų būti strategiškai išdėstyti, kad turėtų galimybę lengvai susisiekti su vyresniąja vadovybe ir susipažinti su strateginiais dokumentais bei procesais. Patarėjai ir kontaktiniai punktai lyčių klausimais taip pat atlieka svarbų vaidmenį palengvinant lyčių aspektu grindžiamo požiūrio integravimą į kasdienes užduotis ir operacijas. Civilinėse BSGP misijose kontaktinių punktų lyčių klausimais struktūros sėkmingai išplėtos ir papildoma patarėjo lyčių klausimais funkcijas, užtikrinant, kad lyčių aspekto integravimo pastangos apimtų daugiau sričių.

56. ES delegacijose kontaktiniai asmenys lyčių klausimais yra pagrindiniai suinteresuotieji subjektai, atsakingi už visų pastangų ir veiksmų, susijusių su lyčių lygybe ir moterų įgalėjimu, koordinavimą ir konsultavimą šiais klausimais. Jie yra atsakingi už antrojo ES lyčių lygybės veiksmų plano (LLVP II) įgyvendinimo palengvinimą ir šio plano įgyvendinimo rėmimą. Kontaktinių asmenų lyčių klausimais tinklui priklausantys asmenys kasmet susitinka Briuselyje. Šiame reginyje daugiausia dėmesio skiriama: i) esamų žinių ir patirties apžvalgai; ii) mokymo palengvinimui ir iii) pažangos įgyvendinant LLPV II aptarimui, visų pirma kiek tai susiję su institucinės kultūros keitimo tikslu ir ataskaitų teikimu.

Todėl ES:

- užtikrins, kad patarėjai ir kontaktiniai punktai lyčių klausimais būtų strategiškai išdėstyti ir turėtų pakankamai išteklių;
- toliau stiprins gebėjimo patarti lyčių klausimais funkciją ir pajėgumus ES, pageidautina dalyvaujant visiems esamiems daugiašaliams ir regioniniams partneriams ir keičiantis informacija su pilietinės visuomenės ekspertais ir mokslininkais;
- skatins lyčių pusiausvyrą tarp patarėjų lyčių klausimais ir kontaktiniuose punktuose lyčių klausimais, raginant daugiau vyrų užimti šias pareigas;
- sistemingiau naudos kontaktinius punktus lyčių klausimais ir sukurs lyčių požiūriu subalansuotą kontaktinių punktų tinklą, kurį sudarytų tiek nacionaliniai, tiek tarptautiniai darbuotojai;
- užtikrins, kad paskyrus / pasirinkus kontaktinius punktus lyčių klausimais, minėta pareiga būtų įrašyta į jų pareigybių aprašymus ir vėliau į tai būtų atsižvelgiama metinio vertinimo metu. Šis darbas yra toks pats svarbus kaip ir kiti darbai ir tai turi būti atitinkamai atspindėta metiniuose veiklos rezultatų vertinimuose;
- ragins plačiau naudoti kontaktinių punktų lyčių klausimais struktūras kaip vieną iš būdų palengvinti ir paskatinti lyčių aspekto integravimą į kasdienes užduotis, pasinaudojant gerosios praktikos pavyzdžiais, gautais visų pirma iš civilinių BSGP misijų;

- toliau sudarys palankesnes sąlygas ES patarėjams, kontaktiniams punktam ir kontaktiniams asmenims lyčių klausimais keistis idėjomis ir megzti tarpusavio ryšius, pavyzdžiui, rengiant fizinius arba virtualius susitikimus ir toliau naudojantis esamomis interneto platformomis, tokiomis kaip virtuali europinio kontaktinių punktų lyčių klausimais tinklo platforma „Together“;
- skatins patarėjus ir kontaktinius punktus / kontaktinius asmenis lyčių klausimais tarpusavyje keistis gerosios praktikos pavyzdžiais ir įgyta patirtimi;
- skatins patarėjų ir kontaktinių punktų / kontaktinių asmenų lyčių klausimais įvairovę, visų pirma įtraukiant daugiau vyrų.

Stebėsenos, vertinimo ir ataskaitų teikimo procedūros

57. ES įdiegta patikima stebėsenos, vertinimo ir ataskaitų teikimo sistema, visų pirma kaip 2016–2020 m. ES lyčių lygybės veiksmų plano (LLVP II) ir ES strateginių įsipareigojimų siekiant lyčių lygybės dalis. Sustiprintomis MTS stebėsenos, vertinimo ir ataskaitų teikimo procedūromis siekiama toliau gerinti bendrą tolesnę veiklą, susijusią su MTS darbotvarkės įgyvendinimu, be kita ko, supaprastinant ataskaitų teikimo procedūras ir jas sinchronizuojant su atitinkamomis lygiagrečiomis ataskaitų teikimo procedūromis. Ataskaitų apie MTS teikimo sistema siekiama sutelkti dėmesį ne tik į tai, *ka* daryti, bet ir į tai, *kaip* tai daroma.
58. Dabartinę stebėsenos, vertinimo ir ataskaitų teikimo sistemą reikia gerinti tiek turinio, tiek proceso prasme. Tikslas – sudaryti sąlygas kuo labiau išnaudoti kiekybinę bei kokybinę analizę ir vertinimus, kartu kuo labiau mažinti trikdymus duomenų tiekėjams ir sunkumus duomenų tvarkytojams. Be to, ES siekia sukurti rodikliais pagrįstą stebėsenos procesą, grindžiamą pažangos rodikliais. Kalbant apie MTS darbotvarkėje numatytą dalyvavimo aspektą, tai reiškia didesnę dėmesį ne tik įtrauktų moterų skaičiui, bet ir jų įtraukimo kokybei. Tai sudarys galimybę parengti išsamesnę prasmingo ir lygiateisio moterų dalyvavimo sprendimų priėmimo procesuose bei užimant sprendimų priėmimo pareigyles ir faktinės įtakos šioje srityje analizę.

59. Kad MTS darbotvarkės įgyvendinimo stebėseną ir vertinimą būtų veiksmingi, įtraukūs ir skaidrūs, reikia keitimosi informacija ir partnerystės tarp ES institucijų, valstybių narių ir pilietinės visuomenės. Turėtų būti nustatyti veiksmingi dalyvaujantieji ir skaidrūs mechanizmai bei procedūros.

Todėl ES:

- toliau rengs ir naudos savo veiksmams skirtus rodiklius siekiant įgyvendinti strateginį požiūrį dėl MTS; sistemins pagal lytį suskirstytus duomenis visose ES išorės politikos kryptyse ir užtikrins, kad poveikio analizė apimtų daugiau nei lyčių nelygybės bendrų duomenų aprašymą / pranešimą, pateikiant nepriklausomų pilietinės visuomenės ar akademinės bendruomenės atliekamus nuodugnius (atvejų) tyrimus, pirminius tyrimus ir užtikrinant reguliarią keitimasi informacija su ES atstovais (įskaitant vietos pilietinę visuomenę, ypač moterų organizacijas);
- rinks su MTS susijusius rodiklius iš kitų sistemų (Pekino veiksmų platformos, valstybių narių nacionalinių veiksmų planų, ES lyčių lygybės veiksmų plano (LLVP II) ir t. t.) ir kuo didesniu mastu integruos juos į MTS rodiklių sistemą, siekiant užtikrinti, kad skirtingose ataskaitų teikimo procedūrose nebūtų prašoma tų pačių duomenų (tai palengvins ataskaitų teikimą);
- sieks toliau gerinti visų ES ataskaitų, susijusių su lyčių lygybe, moterų įgalejimu ir MTS, teikimo veiksmingumą, jų suderinimą ir supaprastinimą;
- valstybėms narėms nustatys parametrus, sistemas ir gaires siekiant užtikrinti, kad regioniniu lygmeniu būtų galima apibendrinti stebėsenos ir vertinimo procesus, kartu atsižvelgiant į tai, kad kiekviena valstybė narė turi konkrečių poreikių ir prioritetų;
- skatins stebėsenos ir vertinimo procesuose veiksmingai dalyvauti įtraukią pilietinę visuomenę, įskaitant vietos moterų teisių grupes ir ekspertus lyčių klausimais.

Nacionaliniai veiksų planai

60. Nacionaliniai veiksų planai atlieka svarbų vaidmenį supaprastinant MTS darbotvarkės įgyvendinimą, visų pirma nacionaliniu lygmeniu.

Todėl ES:

- propaguos veiksų visais valdžios lygmenimis požiūrį į nacionalinių veiksų planų rengimą ir įgyvendinimą. Tai padės valstybėms narėms stengtis teikti pirmenybę veiksų visais valdžios lygmenimis strategijai ir toliau ryžtingai raginti visas ES priklausančias ir jai nepriklausančias šalis rengti ir įgyvendinti nacionalinius veiksų planus remiantis šiuo principu;
- užtikrins pakankamai išteklių nacionaliniams veiksų planams remti, kad jie galėtų būti įgyvendinami veiksmingai;
- propaguos dalyvaujamuosius mechanizmus kaip nacionalinių veiksų planų rengimo dalį siekiant užtikrinti vietos atsakomybę už juos ir įtraukumą, taip pat išteklius;
- skatins institucionalizuoti nacionalinių veiksų planų įgyvendinimo parlamentinę stebėseną; ragins pilietinę visuomenę dalyvauti atliekant stebėseną ir vertinimą;
- ragins ES valstybes nares abipusiškai remti viena kitos nacionalinių veiksų planų rengimą ir įgyvendinimą;
- toliau remis ir skatins veiksmingą nacionalinių veiksų planų įgyvendinimą šalyse, kuriose vykdomi ES išorės veiksmai, remiant EIVT vyriausiajam patarėjui lyčių ir Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucijos 1325 įgyvendinimo klausimais;
- užtikrins, kad šios ES strategijos dėl MTS nuostatos būtų atspindėtos būsimuose ES valstybių narių ir ES nepriklausančių šalių nacionaliniuose veiksų planuose.

I priedas. Moterys, taika ir saugumas (MTS) ES išorės politikoje

MTS bendroje saugumo ir gynybos politikoje

61. Nuo 2006 m.⁴⁴ Taryba ne kartą patvirtino lyčių lygybės ir lyčių aspekto integravimo bendros saugumo ir gynybos politikos (BSGP) kontekste visais lygmenimis svarbą. Priėmus visapusišką ES požiūrį į JT ST rezoliucijų 1325 ir 1820 dėl MTS įgyvendinimą⁴⁵, buvo išplėtota ir nuolat atnaujinama konkreti BSGP kryptis MTS srityje⁴⁶, siekiant užtikrinti lyčių aspekto integravimą ir JT Saugumo Tarybos rezoliucijų dėl MTS įgyvendinimą nuo ankstyvos analizės ir planavimo iki BSGP misijų ir operacijų vykdymo, įskaitant su tuo susijusią tolesnę veiklą ir vertinimą.
62. 2016 m. buvo atliktas pirminis tyrimas – tai buvo žmogaus teisių ir lyčių aspektų integravimo į BSGP apžvalga. Pirminio tyrimo ataskaitoje⁴⁷ nustatyti atskaitos taškai, taip pat joje akcentuojama padaryta pažanga ir pateikiama gerosios praktikos pavyzdžių.

⁴⁴ Tarybos išvados dėl lyčių lygybės skatinimo ir lyčių aspekto integravimo valdant krizes. Bendrųjų reikalų tarybos 2760-as posėdis, 2006 m. lapkričio 13 d., Briuselis.

⁴⁵ Visapusiškas ES požiūris į Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucijų 1325 ir 1820 dėl moterų, taikos ir saugumo įgyvendinimą (dok. 15671/1/08 REV 1), 2008 12 01.

⁴⁶ Paskutinį kartą atnaujinta 2012 m.: JT ST rezoliucijų dėl moterų, taikos ir saugumo įgyvendinimas vykdant ESGP misijas ir operacijas (dok. 5799/12/12).

⁴⁷ Tai pirmas kartas, kai buvo atliktas pirminis tyrimas dėl žmogaus teisių ir lyčių aspektų integravimo į BSGP. Tyrimą, kuriame nustatytas 21 atskaitos taškas, pagal kurį vertinama, koku mastu žmogaus teisių ir lyčių lygybės aspektai buvo integruoti į BSGP, sudaro dvi dalys: i) planavimo ir poveikio atvejų tyrimai, atlikti dėl septynių BSGP misijų, ir ii) penki klausimynai BSGP tarnyboms: Krizių valdymo ir planavimo direktoratui (CMPD), Civilinių operacijų planavimo ir vykdymo centrui (CPCC), Kariniam štabui (EUMC) ir Europos saugumo ir gynybos koledžui (ESGK), taip pat visoms BSGP misijoms.

63. BSGP misijos ir operacijos palaipsniui padidino patarimo lyčių klausimais pajėgumus siekiant didesnio lyčių aspekto integravimo ir spartesnio ES politikos dėl MTS įgyvendinimo. ES strateginio požiūrio dėl MTS patvirtinimo metu [2018 m. gruodžio mėn.] visos civilinės BSGP misijos jau turėjo patarėjus lyčių klausimais, einančius vienas ar dvigubas pareigas⁴⁸. Visos ES karinės misijos ir viena iš trijų BSGP karinių operacijų turi viso etato specialias patarėjų lyčių klausimais pareigybes, o Karinių misijų planavimo ir vykdymo centras (MPCC) / ES karinis štabas (EUMC) turi dvigubas pareigas einančio patarėjo lyčių klausimais pareigybę. Tačiau visi šie etatai dar neužpildyti, o tai kenkia ES galimybėms pasiekti veiksmingą įgyvendinimą.
64. Pagrindinis patarėjo lyčių klausimais BSGP misijose ir operacijose vaidmuo – teikti patarimus vyresniajai vadovybei lyčių aspekto analizės ir lyčių aspektu grindžiamo požiūrio integravimo įgyvendinant misijos įgaliojimus klausimais. Patarėjo lyčių klausimais pareigos gali skirtis priklausomai nuo misijos dydžio bei struktūros ir įgaliojimų pobūdžio. Tačiau jos visada susijusios tiek su vidaus, tiek su išorės aspektais. **Išorės lygmeniu** patarėjai lyčių klausimais tiesiogiai ar netiesiogiai (pavyzdžiui, padedant dalyko ekspertams ir mentoriams) dirba su priimančiosios šalies vietos partneriais, pavyzdžiui, rengiant teisės aktus arba stiprinant vietos institucijų pajėgumus. **Vidaus lygmeniu** patarėjai lyčių klausimais glaudžiai bendradarbiauja su misijos / operacijos vadovybe ir kitais misijos subjektais strateginio ir operacinio planavimo ir vykdymo pajėgumų srityje. Apskritai patarėjai lyčių klausimais atlieka tarpininkų ir katalizatorių vaidmenį – jie nustato, remia ir pataria. Vis dėlto galutinė atsakomybė už darbą lyčių lygybės srityje ir sistemingą lyčių aspektu grindžiamo požiūrio integravimą į misiją / operaciją tenka ne jiems, o misijos vadovui ar vadui.

⁴⁸ Dvigubos pareigos – tai terminas, apibūdinantis pareigūną, atliekantį du vaidmenis.

65. Civilinėse BSGP misijose kontaktinių punktų lyčių klausimais struktūros tapo viena iš bendrų priemonių, naudojamų tam, kad būtų galima integruoti lyčių aspektą vykdant misijos įgaliojimus. Šalia savo pirminės funkcijos kontaktiniai punktai lyčių klausimais papildomai atsako už lyčių lygybės ir su MTS susijusius klausimus. Kontaktiniai punktai lyčių klausimais atlieka kontaktinio punkto vaidmenį ir veikia kaip jungiamoji grandis tarp patarėjo lyčių klausimais ir atskirų misijos subjektų. Kaip ir patarėjų lyčių klausimais atveju, kontaktinio punkto lyčių klausimais vaidmuo priklauso nuo misijos įgaliojimų ir jų funkcijų bei užduočių misijoje.
66. Siekiant toliau naikinti atotrūkį tarp politikos ir praktikos, 2018 m. buvo parengtos ir pradėtos taikyti civilinėms BSGP misijoms skirtos veiklos gairės dėl lyčių aspekto integravimo⁴⁹. Gairėmis siekiama: i) palengvinti sistemingą lyčių aspektu grindžiamo požiūrio integravimą ir priimti lyčių lygybės politiką, įskaitant ES politikos dėl MTS įgyvendinimą, ir ii) skatinti misijose laikytis vienesnio požiūrio į lyčių lygybę, moterų įgalėjimą ir MTS darbotvarkę.

⁴⁹ Civilinių operacijų vadas paskelbė misijos vadovybei ir personalui skirtas veiklos gaires dėl lyčių aspekto integravimo (dok. EEAS (2018) 747).

MTS Europos Komisijoje

Civilinė sauga ir humanitarinė pagalba

67. ES priėmė lyčių aspektu grindžiamą požiūrį į humanitarinę pagalbą, pagal kurį lytis pripažįstama kaip kokybinis kriterijus, kuriuo padedama užtikrinti, kad humanitarinė pagalba pasiektų pačius pažeidžiamiausius asmenis ir veiksmingai patenkintų konkrečius moterų, mergaičių, berniukų, vyrų ir vyresnio amžiaus moterų bei vyrų poreikius. Komisijos tarnybų darbiniam dokumente „Lyčių aspektas teikiant humanitarinę pagalbą. Skirtingi poreikiai, pritaikyta pagalba“⁵⁰ išdėstytas ES požiūris į lytį ir smurtą dėl lyties humanitarinės pagalbos kontekste. Tarnybų darbiniam dokumente remiamasi MTS sistema ir ES visapusišku požiūriu į JT ST rezoliucijų 1325 ir 1820 dėl MTS įgyvendinimą, taip pat 17 Tarybos priimtų rodiklių. Politikos dokumente yra skyrius apie seksualinį smurtą ir smurtą dėl lyties ir ES remia tikslinius veiksmus, skirtus tokiam smurtui panaikinti.
68. Siekdama paremti politinį politikos kryptį įgyvendinimą ir jų tarpusavio suderinamumą, ES nustatė lyties ir amžiaus rodiklį, kuris nuo 2014 m. sausio mėn. taikomas visiems ES finansuojamiems humanitariniams projektams. Lyties ir amžiaus rodiklis – atskaitomybės priemonė, kuriuo, pasitelkus keturis kokybės kriterijus, vertinama, koku mastu į visus ES finansuojamus humanitarinius veiksmus įtraukiami lyties ir amžiaus aspektai pasiūlymo, stebėsenos ir galutinės ataskaitos etapuose.
69. Todėl MTS sistema yra labai aktuali ES humanitariniam darbui, visų pirma, kai kalbama apie lyčių aspekto integravimą ir apsaugą nuo seksualinio smurto ir smurto dėl lyties ekstremaliųjų situacijų atveju.

⁵⁰ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „Lyčių aspektas teikiant humanitarinę pagalbą. Skirtingi poreikiai, pritaikyta pagalba“, SWD (2013) 290 final, Briuselis, 2013 07 22.

Tarptautinis bendradarbiavimas ir vystymasis

70. Kadangi mergaičių ir moterų dalyvavimas ir jų balsas visais visuomenės lygmenimis yra esminis teisingos ir įtraukios visuomenės sukūrimo veiksnys, įgyvendinant 2016–2020 m. antrąjį ES lyčių lygybės veiksmų planą (LLVP II) Europos Komisijos Tarptautinio bendradarbiavimo ir vystymosi generalinis direktoratas toliau intensyvins pastangas juntamai prisidėti prie mergaičių ir moterų veiklumo, balso ir dalyvavimo socialiniame, ekonominiame ir politiniame gyvenime, be kita ko, konfliktų metu ir jiems pasibaigus, didinimo.
71. LLVP II nustatyta į rezultatus orientuotų priemonių ir koordinuotų veiksmų sistema. Šiuo planu įtvirtinamas atnaujinto požiūrio kontekstas, pagrindimas ir prioritetai; šiuo požiūriu dar kartą patvirtinama ES politika ir politiniai įsipareigojimai siekti lyčių lygybės ir užtikrinama, kad ši politika ir politiniai įsipareigojimai taptų veiksmingiau pasiektais konkrečiais mergaitėms ir moterims naudingais rezultatais, kartu skatinant veiksmingesnę ES veiklos šioje srityje koordinavimą, įgyvendinimą ir stebėseną. Jame nurodyti konkretūs tikslai dėl moterų veiklumo ir atstovavimo joms didinimo, taip pat dėl visų formų diskriminacijos ir smurto, su kuriais jos susiduria visų rūšių aplinkoje, panaikinimo.
72. Iš 2017 m. LLVP II įgyvendinimo ataskaitos⁵¹ matyti, kad ES delegacijos besivystančiose šalyse partnerėse labiausiai renkasi tikslą „mergaitės ir moterys nepatiria jokių formų smurto“ tiek viešojoje, tiek privačiojoje erdvėje.

⁵¹ 2017 m. metinė įgyvendinimo ataskaita. Antrasis ES lyčių lygybės veiksmų planas. Lyčių lygybė ir moterų įgalėjimas: keisti mergaičių ir moterų gyvenimą plėtojant ES išorės santykius (2016–2020 m.) (SWD (2018) 451 final), 2018 10 15.

73. Šis tikslas susijęs su konkrečiu rodikliu „Visų amžiaus grupių moterų ir vyrų apsauga nuo seksualinio smurto ir smurto dėl lyties krizių atvejais vykdant ES remiamas operacijas“; pateikiamas rodiklių, pagal kuriuos vertinamas ES vadovaujamos veiklos poveikis, sąrašas. Šie rodikliai yra (bet jais neapsiribojama): i) ES šalių partnerių, kurios praneša apie seksualinio smurto kaip karo ginklo naudojimo atvejų sumažėjimą, skaičius; ii) asmenų, kurie gauna tiesioginės naudos iš ES remiamų programų, kuriomis konkrečiai siekiama remti civilinį taikos stiprinimą po konfliktų ir (arba) užtikrinti konfliktų prevenciją, skaičius ir iii) taikos palaikymo ir taikos stiprinimo misijų, turinčių konkrečių išteklių, skirtų visų amžiaus grupių mergaičių ir moterų saugumui ir padėčiai gerinti, procentas.
74. Pagal šį konkretų teminį prioritetą 2017 m. buvo pranešta apie 34 naujas iniciatyvas, skirtas atstovavimui moterims didinti ir moterų politiniam balsui stiprinti, o nedaugelis iniciatyvų orientuotos į taiką ir saugumą. Dauguma jų skirtos moterų dalyvavimui politikos, valdymo ir rinkimų procesuose, taip pat moterų organizacijoms ir žmogaus teisių gynėjų įgalėjimui.

Teisingumas, vartotojų reikalai ir lyčių lygybė

75. Kadangi moterų ir vyrų lygybė yra viena iš pagrindinių ES vertybių, Europos Komisija, vadovaudamasi 5-uoju darnaus vystymosi tikslu (DVT) dėl lyčių lygybės, daug dėmesio skiria lyčių lygybės propagavimui valstybėse narėse ir visame pasaulyje. Kaip liudija strateginiai Komisijos įsipareigojimai lyčių lygybės srityje⁵², Komisijos darbe daugiausia orientuojamasi į šias penkias prioritetines sritis: i) didinti moterų dalyvavimą darbo rinkoje ir užtikrinti vienodą moterų ir vyrų ekonominę nepriklausomybę; ii) mažinti vyrų ir moterų darbo užmokesčio, pajamų ir pensijų skirtumą, ir tokiu būdu kovoti su moterų skurdu; iii) skatinti moterų ir vyrų lygybę priimant sprendimus; iv) kovoti su smurtu dėl lyties ir apsaugoti bei remti aukas ir v) propaguoti lyčių lygybę ir moterų teises visame pasaulyje.
76. Šiuo metu moterų dalyvavimas darbo rinkoje ES yra maždaug dešimčia procentinių punktų mažesnis nei vyrų. Be to, jų darbo užmokestis yra vidutiniškai 16 % mažesnis nei vyrų ir jos rečiau perkeliamos į priežiūros ir vadovaujamas pareigas. Visų pirma atkreiptinas dėmesys į tai, kad vienoje iš didžiausių ES biržinių bendrovių vykdomojo direktoriaus pareigas einančių moterų yra mažiau kaip 6 %. Ekonominis moterų įgalėjimas yra svarbus žingsnis siekiant lyčių lygybės. Tai pabrėžta ir praėjusį lapkritį Europos Vadovų Tarybos patvirtintame socialinių teisių ramstyje⁵³. Smurtas dėl lyties tebėra ES plačiai paplitusi problema – viena iš trijų moterų yra patyrusi fizinį smurtą, seksualinį smurtą arba abiejų šių formų smurtą⁵⁴.

⁵² Komisijos tarnybų darbinis dokumentas. 2016–2019 m. strateginiai įsipareigojimai siekiant lyčių lygybės (SWD (2015) 278 final).

⁵³ Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas (Europos Komisija). (2018 m. balandžio mėn.). Moterų ir vyrų lygybės Europos Sąjungoje ataskaita.

⁵⁴ Smurtas dėl lyties tebėra ES plačiai paplitusi problema – viena iš trijų moterų yra patyrusi fizinį smurtą, seksualinį smurtą arba abiejų šių formų smurtą. Šaltinis: Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra. (2014 m. kovo mėn.). Smurtas prieš moteris. ES masto tyrimas. Pagrindinių rezultatų ataskaita.

77. Komisija naudoja visas turimas priemones savo strateginiuose įsipareigojimuose nustatytiems prioritetams įvykdyti. Šios priemonės apima: i) galiojančių teisės aktų stebėseną, be kita ko, teisės aktų dėl diskriminacijos darbo užmokesčio srityje, galimybių naudotis prekėmis ir paslaugomis, seksualinio priekabiavimo darbe uždraudimo, nėščių darbuotojų apsaugos, įskaitant apsaugą nuo atleidimo iš darbo, nusikaltimų aukų teisių būtinausių standartų ir Europos arešto orderių stebėseną; ii) pasiūlymų dėl naujų teisės aktų teikimą, pvz., dėl mokamų tėvystės atostogų, vaiko priežiūros atostogų ir slaugos atostogų visiems darbuotojams, įskaitant neperduodamus tėvui ir motinai suteikiamų vaiko priežiūros atostogų laikotarpius, ir teisės aktų, kuriais siekiama padidinti atrankos į didžiausių biržinių bendrovių direktorių valdybų narius skaidrumą, teikimą ir iii) prisijungimą prie Europos Tarybos konvencijos dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo (Stambulo konvencija⁵⁵),
78. Be to, Komisija taiko ir įgyvendina įvairią politiką, pvz.: i) kovos su vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumu veiksmų planą⁵⁶, kuriame pateikiamas platus ir nuoseklus daugiau kaip 20 konkrečių veiksmų, įgyvendintinų 2018–2019 m., rinkinys, ir ii) pasitelkdama Europos semestro procedūrą – kasmetinį ekonominės politikos priežiūros procesą, vykdo valstybių narių stebėseną. Komisija finansuoja pilietinės visuomenės iniciatyvas, taip pat nacionalinių valdžios institucijų projektus pasitelkdama savo Teisių, lygybės ir pilietiškumo (*angl.* REC) programą ir kartu su Eurostatu bei Europos lyčių lygybės institutu (EIGE) prisideda prie kokybiškų palyginamų lyčių lygybės duomenų rinkimo visose ES valstybėse narėse.

⁵⁵ Europos Tarybos konvencija dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo, Europos Tarybos sutarčių serija Nr. 210, 2011 05 11.

⁵⁶ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „2017–2019 m. ES veiksmų planas. Kovoti su vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumu“ (COM (2017) 678 final), 2017 11 20.

Kaimynystės politika ir plėtros derybos

79. 2015 m. komunikate „Europos kaimynystės politikos peržiūra“⁵⁷ konkrečiai paminėta, kad bus dedamos papildomos pastangos suderinti ir sustiprinti JT Saugumo Tarybos rezoliucijos 1325 dėl moterų, taikos ir saugumo ir tolesnių susijusių rezoliucijų įgyvendinimą, taip pat atsižvelgti į lyties aspektą planuojant, įgyvendinant ir peržiūrint bendrą saugumo ir gynybos politiką. Be to, 2017 m. ES valstybių narių ir šešių rytinių Europos šalių partnerių – Rytų partnerystės šalių nustatytuose 20 iki 2020 m. numatomų pasiekti rezultatų teigiama, kad lyčių lygybė yra kompleksinis klausimas. Šis klausimas taip pat yra aptariamas su keletu atskirų tikslų, susijusių su bendradarbiavimo saugumo srityje stiprinimu, visų pirma siekiant teikti paramą konfliktų sprendimo ir krizių prevencijos srityse.
80. 2016 m. komunikate dėl ES plėtros politikos⁵⁸ pabrėžta, kad reikia toliau dirbti siekiant užtikrinti moterų ir vyrų lygybę, visų pirma darbo rinkoje, ir kovoti su smurtu dėl lyties. Visos plėtros šalys, išskyrus vieną, yra ratifikavusios Stambulo konvenciją; joje yra konkretus straipsnis (2 straipsnio 3 dalis), kuriame kalbama tiek apie ginkluotų konfliktų, tiek apie taikos sąlygas. Konvencijos dar neratifikavusios Rytų partnerystės šalys turi dėti daugiau pastangų.
81. Tiek MTS darbotvarkė, tiek LLVP II yra svarbios politikos sistemos, skirtos visų formų diskriminacijai ir smurtui, nuo kurių kenčia moterys ir mergaitės, panaikinti. Reaguojant į neišspręstus konfliktus ir blogėjančią saugumo padėtį kai kuriose kaimyninių šalių regiono dalyse, įgyvendinama keletas veiksmų. Jais siekiama: i) didinti moterų dalyvavimą taikos stiprinimo iniciatyvose; ii) stiprinti vietos suinteresuotųjų subjektų pajėgumus dalyvauti konfliktų prevencijos procesuose vietos lygmeniu ir iii) stiprinti subjektų vidines ekspertines žinias saugumo klausimais siekiant nustatyti visapusišką požiūrį į smurtinio ekstremizmo prevenciją.

⁵⁷ Bendras komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos kaimynystės politikos peržiūra“ (JOIN (2015) 50 final), 2015 11 18.

⁵⁸ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2016 m. komunikatas dėl ES plėtros politikos“ (COM (2016) 715 final), 2016 11 09.

Užsienio politikos priemonės

82. Reglamente, kuriuo nustatoma priemonė, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos (IcSP)⁵⁹, nurodyta, jog moterų lygybė ir moterų įgalėjimas yra kompleksinis klausimas, kuris, kai įmanoma, turi būti įtrauktas į visus veiksmus, įskaitant programavimą. Reglamento 7 konstatuojamojoje dalyje daroma konkreči nuoroda į JT Saugumo tarybos rezoliucijas 1325 ir 1820 dėl MTS, pabrėžiant būtinybę kovoti su smurtu prieš moteris konfliktinėse situacijose ir skatinti moterų dalyvavimą taikos kūrimo procese.
83. Reglamento⁶⁰ 3 straipsnyje, kuriame kalbama apie reagavimą į krizes arba prasidedančias krizes siekiant užkirsti kelią konfliktams, pateikiamos konkrečios nuostatos dėl paramos JT Saugumo tarybos rezoliucijos 1325 dėl MTS įgyvendinimui. Jomis siekiama: i) užtikrinti, kad būtų tinkamai patenkinti specialūs moterų poreikiai krizių metu ir konfliktinėse situacijose; ii) užtikrinti, kad imantis veiksmų, susijusių su buvusių kovotojų ir jų šeimų demobilizacija ir reintegracija, būtų atsižvelgta į moterų kovotojų padėtį, ir iii) didinti moterų vaidmenį pilietinės visuomenės vystymosi procese ir jų dalyvavimą politiniuose procesuose bei saugumo sistemos civilinėje priežiūroje.

⁵⁹ 2014 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 230/2014, kuriuo nustatoma priemonė, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos (OL L 77, 2014 3 15, p. 1).

⁶⁰ Reglamentas (ES) Nr. 230/2014.

84. Įtraukus naujos rūšies paramos IcSP priemonę – pajėgumų stiprinimą remiant saugumą ir vystymąsi⁶¹, ES gali teikti veiksmingesnę paramą šalims partnerėms, kuria siekiama sustiprinti pastarųjų pajėgumus pačioms užkirsti kelią krizėms ir jas valdyti. Reglamento, kuriuo nustatoma IcSP, daliniu pakeitimu leidžiama teikti paramą kariniams subjektams vystymosi ir saugumo vystymosi labui užduotims atlikti, aiškiai apibrėžtomis išimtinėmis aplinkybėmis: jei nekariniai subjektai šių užduočių atlikti negali, jei yra iškilusi grėsmė veikiančių valstybės institucijų egzistavimui arba grėsmė žmogaus teisių apsaugai ir jeigu atitinkama šalis partnerė ir ES laikosi bendros nuomonės, kad kariniai subjektai yra itin svarbūs siekiant išsaugoti, sukurti ar atkurti sąlygas, būtinas darniam vystymuisi, be kita ko, krizių atvejais ir pažeidžiamumo arba nestabilumo kontekste ir situacijose. Pajėgumų stiprinimo remiant saugumą ir vystymąsi priemonės veiksmais atsižvelgiama į moterų poreikių konkrečiose krizinėse ir konflikto paveiktose situacijose savitumą.

⁶¹ Bendras komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Pajėgumų stiprinimas remiant saugumą ir vystymąsi – galimybės išvengti krizių ir jas valdyti suteikimas partneriams“ (JOIN (2015) 17 final), 2015 4 28.

II priedas. Aiškinamasis žodynėlis

Šiame aiškinamajame žodynėlyje paaiškinami šiame dokumente dažnai vartojami terminai.

Dvejopas požiūris

Nuo 1996 m. Komisija įsipareigojo vadovautis dvejopu požiūriu siekiant lyčių lygybės. Šis požiūris reiškia, kad lyčių aspektu grindžiamas požiūris įtraukiamas į visų sričių politiką, kartu įgyvendinant konkrečias priemones, kuriomis siekiama panaikinti lyčių nelygybę, užkirsti jai kelią ar atkurti lyčių lygybę. Abu požiūriai yra lygiagretūs ir negali pakeisti vienas kito⁶².

Konkretūs veiksmai

Į konkrečią grupę orientuotos priemonės, kuriomis siekiama panaikinti diskriminaciją, užkirsti jai kelią arba kompensuoti neigiamus veiksmus, kuriuos lemia susiformavusios nuostatos, elgsena ir struktūros. Veiksmams siekiama sudaryti palankesnes sąlygas tam tikrų kategorijų asmenims, šiuo atveju – moterims, naudotis teisėmis, kurios joms garantuojamos, tuo pačiu mastu kaip ir kitų kategorijų asmenims, šiuo atveju – vyrams⁶³.

Lytis

Lytis reiškia socialinius požymius ir galimybes, siejamus su buvimu vyriškos ar moteriškos lyties, moterų ir vyrų santykiais, mergaičių ir berniukų santykiais, taip pat moterų tarpusavio ir vyrų tarpusavio santykiais. Šie požymiai, galimybės ir santykiai yra socialiai sukonstruoti ir įgyti socializacijos procesuose. Jie priklauso nuo konkretaus konteksto / laiko ir gali kisti. Lytis apsprendžia, ko iš moters ar vyro tikimasi konkrečiame kontekste, kas jiems leidžiama ir kas juose vertinama.

⁶² <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/what-is-gender-mainstreaming>.

⁶³ http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions#Specific_actionmeasure

Lytis nėra žodžių „biologinė lytis“ sinonimas. Biologinė lytis siejama su biologiniais vyrų ir moterų skirtumais. Šie skirtumai yra universalūs ir amžini. Jie vienodi nepriklausomai nuo erdvės (skirtingų šalių) ar laiko (skirtingų laikotarpių⁶⁴).

Daugelyje visuomenių moterims ir vyrams priskiriamos pareigos, veikla, kurios moterys ir vyrai imasi, galimybė naudotis ištekliais ir juos kontroliuoti, taip pat galimybės dalyvauti priimant sprendimus skiriasi ir šiose srityse vyrauja nelygė. Lytis yra platesnio socialinio ir kultūrinio konteksto dalis. Kiti svarbūs socialinės ir kultūrinės analizės kriterijai, be kita ko, yra visuomenės klasė, rasė, skurdo lygis, etninė grupė, religija ir amžius. Lyčių vaidmenys ir santykiai dažnai keičiasi ginkluoto konflikto metu ir jam pasibaigus. Svarbu pažymėti, kad lyties klausimas susijęs ne tik su moterimis; šis klausimas susijęs su socialiai sukonstruotais moterų ir vyrų padėties skirtumais, dėl kurių gali atsirasti skirtumų galimybių užimti galios pozicijas, naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, siekti žinių ir kitose srityse. Taigi, lyčių aspektu grindžiamas požiūris susijęs ir su vyrų vaidmeniu.

Lyčių lygybė

Tai reiškia vienodas moterų bei vyrų ir mergaičių bei berniukų teises, pareigas ir galimybes. Lygybė reiškia ne tai, kad moterys ir vyrai taps tokie patys, bet tai, kad moterų ir vyrų teisės, pareigos ir galimybės nepriklausys nuo to, ar jie gimsta vyriškos, ar moteriškos lyties. Lyčių lygybė reiškia, kad atsižvelgiama tiek į moterų, tiek į vyrų interesus, poreikius ir prioritetus, pripažįstant skirtingų moterų ir vyrų grupių įvairovę. Lyčių lygybės klausimas nėra moterų klausimas; jis turėtų rūpėti tiek vyrams, tiek moterims, ir jį sprendžiant turėtų visapusiškai dalyvauti tiek vyrai, tiek moterys. Laikoma, kad moterų ir vyrų lygybė yra ir žmogaus teisių klausimas, ir išankstinė darnaus į žmones orientuoto vystymosi sąlyga ir šio vystymosi rodiklis⁶⁵.

⁶⁴ <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions>

⁶⁵ <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions>

Lyčių aspekto integravimas

Lyčių aspekto integravimas – politikos procesų (re)organizavimas, tobulinimas, plėtojimas ir vertinimas, kad subjektai, paprastai dalyvaujantys formuojant politiką, lyčių lygybės aspektą įtrauktų į visų sričių politiką visais lygmenimis ir visais etapais⁶⁶. Lyčių aspektu grindžiamo požiūrio integravimas yra procesas, kurio metu įvertinamas bet kokių planuojamų veiksmų, įskaitant teisės aktus, politiką arba programas, poveikis moterims ir vyrams visose srityse ir visais lygmenimis. Tai būdas moterims ir vyrams rūpimus klausimus ir patirtį įtraukti į politikos ir programų visose politikos, ekonomikos ir visuomenės srityse kūrimą, įgyvendinimą, stebėseną ir vertinimą, kad jos būtų vienodai naudingos moterims ir vyrams, o nelygybės neliktų. Galutinis tikslas yra pasiekti lyčių lygybę⁶⁷.

Visi ES išorės veiksmai konflikto paveiktose ir pažeidžiamumo situacijose turėtų būti grindžiami kruopščia konflikto analize, kurioje remiamasi patikima lyčių aspekto analize, turint tikslą transformuoti konfliktinius socialinius santykius ir socialines normas.

Visa konfliktų prevencijos ir kitų sričių politika, įgyvendinama konflikto paveiktose ar rizikos situacijose, turi turėti konkrečius tikslus, susijusius su lyčių lygybe, kurie užtikrins patikimą pagrindą lyčių požiūriu įtraukiamiems požiūriams ir pažangos stebėsenai. Svarbi lyčių aspekto integravimo dalis – užtikrinti, kad visais bendraisiais tikslais būtų atsižvelgiama į lyčių aspektą (pvz., numatant skaidrius kriterijus, kuriais atsižvelgiama į lyčių aspektą, sprendimus priimančių asmenų pareigybėms), dėl ko lyčių aspektu grindžiamas požiūris galėtų būti įtrauktas į bendrą procesą.

⁶⁶ <https://www.coe.int/en/web/genderequality/what-is-gender-mainstreaming>

⁶⁷ <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions>

Lyčių aspekto analizė

Lyčių aspekto analizė yra kritiškas nagrinėjimas, kokį poveikį lyčių vaidmenų, veiklos, poreikių, galimybių ir teisių skirtumai daro vyrams, moterims, mergaitėms ir berniukams tam tikrose situacijose ar kontekstuose. Lyčių aspekto analizės metu nagrinėjami moteriškos ir vyriškos lyties asmenų santykiai ir jų galimybės naudotis ištekliais bei juos kontroliuoti, taip pat suvaržymai, su kuriais jie susiduria vieni kitų atžvilgiu. Lyčių aspekto analizė turėtų būti įtraukta į visus sektorių vertinimus ar padėčių analizes siekiant užtikrinti, kad dėl vykdomų veiksmų dar labiau nepadidėtų neteisingumas ir nelygybė dėl lyties ir kad, kai įmanoma, lyčių tarpusavio santykiuose būtų propaguojama didesnė lygybė ir teisingumas.

Siekiant užtikrinti, kad ES veiksmams nebūtų padaryta žalos, visi ES veiksmai konflikto paveiktose ir pažeidžiamumo situacijose turi būti grindžiami konflikto analize, kurioje remiamasi patikima lyčių aspekto analize, ir veiksmams turi būti atsižvelgiama į potencialiai skirtingą moterų ir vyrų padėtį ir į įvairių gyventojų grupių galios santykius tiek formaliose, tiek neformaliose visuomenės institucijose.

Lyčių aspekto analizė atskleis įtraukties ir atskirties modelius, grindžiamus lytimi ir įvairiausiais kitais veiksniais, pvz., socioekonominė klase, etnine kilme ir religija, amžiumi, (ne)įgalumu, geografinė kilme, seksualine orientacija, civiline būkle, tėvyste, išsilavinimo lygiu ir t. t., todėl tokia analizė yra labai svarbi prasmingų padėties ir konflikto analizių dalis.

Seksualinis smurtas ir smurtas dėl lyties

Seksualinis smurtas ir smurtas dėl lyties – bendroji sąvoka, apimanti visus prieš asmens valią atliekamus žalingus veiksmus ir grindžiama socialiniu požiūriu (dėl lyties) aiškinamais vyriškos ir moteriškos lyties asmenų skirtumais. Seksualinio smurto ir smurto dėl lyties veiksmais pažeidžiama keletas visuotinių žmogaus teisių, ginamų tarptautiniais dokumentais ir konvencijomis. Daugelis seksualinio smurto ir smurto dėl lyties formų (nors ne visos) pagal nacionalinius įstatymus ir politiką yra neteisėta ir nusikalstama veika. Visame pasaulyje nuo seksualinio smurto ir smurto dėl lyties labiau kenčia moterys ir mergaitės nei vyrai ir berniukai. Vis dėlto svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad vyrai ir berniukai taip pat gali tapti smurto dėl lyties, įskaitant seksualinį smurtą, aukomis.

Sutartos seksualinio smurto apibrėžties nėra. Dažniausiai taikomos apibrėžtys apima bet kokį seksualinio pobūdžio veiksma ar bandymą atlikti lytinį aktą per prievartą.

Išžaginimas ir kitų formų seksualinis smurtas, įvykdyti tarptautinio ar netarptautinio ginkluoto konflikto kontekste, yra tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimai. Visos ginkluoto konflikto šalys privalo laikytis seksualinio smurto draudimo.

Visos valstybės turi pareigą patraukti nusikaltėlius baudžiamojon atsakomybėn. Išžaginimas ir kitų formų seksualinis smurtas draudžiami pagal sutarčių teisę (Ketvirtąją Ženevos konvenciją, taip pat jos I ir II papildomus protokolus) ir paprotinę teisę, taikomą tiek tarptautinio, tiek netarptautinio ginkluoto konflikto atveju⁶⁸.

⁶⁸ <https://www.icrc.org/en/document/sexual-violence-armed-conflict-questions-and-answers>
<https://www.icrc.org/eng/resources/documents/statement/2013/united-nations-women-statement-2013-10-16.htm>

Terminai „smurtas dėl lyties“ ir „smurtas prieš moteris“ dažnai vartojami pakaitomis, nes smurtą dėl lyties prieš moteris ir mergaites dažniausiai vykdo vyrai. Tačiau svarbu išlaikyti sąvokos aspektą „dėl lyties“, nes jis atspindi faktą, kad smurtas prieš moteris yra moterų ir vyrų galios nelygybės išraiška⁶⁹.

Seksualinis smurtas įvyksta, kai nusikaltėlis įvykdo seksualinio pobūdžio veiksma prieš vieną ar daugiau asmenų arba priverčia tokį asmenį ar asmenis užsiimti seksualinio pobūdžio veiksmu panaudojant jėgą arba grasinant panaudoti jėgą ar prievartą, pvz., sukeltą smurto baimės, spaudimo, laisvės apribojimo, psichologinio spaudimo ar piktnaudžiaujant valdžia, prieš tokį asmenį ar asmenis ar kitą asmenį, arba pasinaudojant prievartos aplinka arba tokio asmens ar asmenų neveiksmumu nuoširdžiai išreikšti sutikimą⁷⁰.

Seksualinis išnaudojimas ir seksualinė prievarta

Seksualinis išnaudojimas – faktinis pasinaudojimas ar bandymas pasinaudoti pažeidžiamumu, galios skirtumu ar pasitikėjimu seksualiniais tikslais, įskaitant seksualinį kito asmens išnaudojimą siekiant pinigines, socialines ar politines naudos (bet tuo neapsiribojant). Seksualinė prievarta – faktinė arba gresianti seksualinio pobūdžio fizinė intervencija panaudojant jėgą arba nelygiomis ar prievartos sąlygomis⁷¹.

ES užtikrins visiško nepakantumo seksualiniam išnaudojimui ir seksualinei prievartai politiką. Tai bus pasiekta nustatytais atskaitomybės mechanizmais, galiojančiais visam ES įdarbintam, dislokuotam ar kitam pagalbiniam personalui, įskaitant delegalizuotuosius darbuotojus ar sutartininkus. Pasitelkiant šiuos mechanizmus bus nedelsiant, veiksmingai ir sąžiningai nagrinėjami visi pareiškimai dėl seksualinio išnaudojimo ir seksualinės prievartos.

Elgesio kodeksų ir elgesio standartų pažeidimų nagrinėjimo mechanizmai yra ne patarėjų žmogaus teisių ir lyčių klausimais, bet vadovybės pagal jos hierarchinę struktūrą ir žmogiškųjų išteklių padalinių sprendžiamas reikalas.

⁶⁹ <http://eige.europa.eu/gender-based-violence/what-is-gender-based-violence>

⁷⁰ Tarptautinio baudžiamojo teismo nustatyti nusikaltimų sudėties požymiai.

⁷¹ Pagal JT standartus (ST/SGB/2003/13) ir 2018 m. kovo mėn. patobulintuose bendruosiuose elgesio standartuose išdėstyta apibrėžtį (dok. 6877/18).

Stebėseną

Nuolatinis informacijos sekimo pagal konkrečius parametrus procesas ir užtikrinimas, kad būtų pasiekti nustatyti tikslai.

Peržiūra

Periodinis intervencinių veiksmų rezultatų vertinimas, ypač daug dėmesio skiriant veiklos aspektams.

Vertinimas

Sisteminis faktinių duomenų naudojimas siekiant įvertinti, kaip vykstant politiką pasiekiami jos tikslai ir, visų pirma, kodėl ji yra arba nėra veiksminga.

III priedas. JT ST rezoliucija 1325 ir vėlesnės JT ST rezoliucijos dėl moterų, taikos ir saugumo

2000 m. spalio 31 d. priimta JT ST rezoliucija 1325 – pirmoji Saugumo Tarybos rezoliucija, kurioje nagrinėjamas neproporcingas ir specifinis ginkluotų konfliktų poveikis moterims. JT ST rezoliucija 1325 sustiprinami ankstesni tarptautiniai ir regioniniai teisiniai įsipareigojimai ir konvencijos, susiję su moterimis, taika ir saugumu, ir nustatomi tam tikri nauji principai. Joje pabrėžiama, jog būtina, kad moterys lygiateisiškai ir prasmingai kaip aktyvios dalyvės dalyvautų konfliktų prevencijos ir sprendimo, taikos derybų, taikos stiprinimo, taikos palaikymo, humanitarinės pagalbos ir atstatymo po konfliktų veikloje. Joje valstybės narės raginamos užtikrinti lygiateisį moterų dalyvavimą ir visapusišką jų įtraukimą į visas taikos ir saugumo palaikymo ir skatinimo pastangas. Be to, joje visi subjektai primygtinai raginami stiprinti moterų dalyvavimą ir įtraukti lyčių aspektu grindžiamą požiūrį į visas Jungtinių Tautų taikos ir saugumo rėmimo pastangas, įskaitant demobilizaciją, nusiginklavimą ir reintegraciją bei saugumo sektoriaus reformą (SSR).

2008 m. birželio 19 d. JT Saugumo Taryba priėmė rezoliuciją 1820 dėl seksualinio smurto konfliktų metu, kurioje seksualinis smurtas, kaip taktinė priemonė karo metu, aiškiai susiejamas su tarptautinės taikos ir saugumo palaikymu. JT ST rezoliucija 1820 sustiprinama Rezoliucija 1325 pripažįstant, kad seksualinis smurtas dažnai yra plačiai paplitęs bei sistemingas reiškinys, galintis apsunkinti pastangas atkurti tarptautinę taiką ir saugumą. Dabar Saugumo Taryba turi aiškius įgaliojimus kovoti su seksualiniu smurtu ir smurtu dėl lyties, be kita ko, taikydama sankcijas ir rengdama mokymus veiksnių vietoje esantiems personalo nariams, kad jie galėtų užkirsti kelią tokiems reiškiniams ir į juos reaguoti. Rezoliucijoje pabrėžiama, kad ginkluotų kovotojų vykdomas seksualinis smurtas prieš civilius gyventojus yra karo nusikaltimas, ir reikalaujama, kad ginkluoto konflikto šalys nedelsdamos imtųsi atitinkamų priemonių, įskaitant kareivių mokymą ir drausminių priemonių taikymą, kad civiliai gyventojai būtų apsaugoti nuo seksualinio smurto.

2009 m. rugsėjo 30 d. priimtoje JT Saugumo Tarybos rezoliucijoje 1888 pakartojama, kad seksualinis smurtas ginkluotą konfliktą dar labiau paaštrina ir trukdo užtikrinti tarptautinę taiką ir saugumą. Rezoliucijoje vadovybė taip pat raginama spręsti su konfliktu susijusio seksualinio smurto problemą ir nusiųsti ekspertų grupes tais atvejais, jei konflikto apimtose vietovėse fiksuojami seksualinio smurto atvejai. 2009 m. spalio 5 d. priimtoje kitoje JT Saugumo Tarybos rezoliucijoje 1889 daugiausia dėmesio skiriama taikos kūrimui po konflikto bei moterų dalyvavimui visuose taikos proceso etapuose ir raginama plėtoti rodiklius, pagal kuriuos vertinamas JT ST rezoliucijos 1325 (2000) įgyvendinimas.

2010 m. gruodžio 16 d. JT Saugumo Taryba priėmė Rezoliuciją 1960, kurioje pakartojamas raginimas nutraukti seksualinį smurtą konfliktų metu, kartu nustatant įtraukimo į sąrašą kriterijus. Rezoliucijoje duodamas aiškus politinis signalas, kad seksualinis smurtas nepraeis be pasekmių – be kita ko, atsakingieji bus įtraukiami į generalinio sekretoriaus metines ataskaitas, bus kreipiamasi į JT sankcijų komitetus ir į Tarptautinį baudžiamąjį teismą (TBT), tokie veiksmai sulauks tarptautinio pasmerkimo ir bus nustatomas žalos atlyginimas.

2013 m. birželio 24 d. buvo priimta JT Saugumo Tarybos rezoliucija 2106, kuria siekiama užtikrinti pagal JT ST rezoliuciją 1325 jau prisiimtų įsipareigojimų vykdymą ir užuot kūrus naujas struktūras ir iniciatyvas, remtis jau esamomis. Be to, joje daug dėmesio skiriama moterų dalyvavimui kovos su seksualiniu smurtu veikloje ir pritariama tam, kad pirmiausia būtų išnaudojamos teisingumo sistemų galimybės.

2013 m. spalio 18 d. JT Saugumo Taryba priėmė Rezoliuciją 2122, kurioje nustatyti konkretūs būdai, kaip kovoti su nepakankamu moterų dalyvavimu, ir pripažįstamas poreikis šalinti pagrindines ginkluotų konfliktų ir saugumo rizikas, su kuria susiduria moterys, priešastis, aiškiai patvirtinant integruoto požiūrio į tvarią taiką požiūrį. Be to, rezoliucijoje minima Sutartis dėl prekybos ginklais (SPG), taip susiejant nusiginklavimą ir lyčių lygybę.

2015 m. spalio 13 d. priimta JT Saugumo Tarybos rezoliucija 2242 raginama įvertinti strategijas ir išteklius, susijusius su MTS darbotvarkės įgyvendinimu, ir prašoma padidinti finansavimą mokymams, analizei ir programoms, kuriais atsižvelgiama į lyčių aspektą. Kartu joje akcentuojama bendradarbiavimo su pilietine visuomene svarba ir primygtinai teigiama, kad lyčių kausimas turėtų būti laikomas kompleksiniu klausimu ir kovos su smurtiniu ekstremizmu / kovos su terorizmu darbotvarkių dalimi.

Be to, MTS darbotvarkė buvo dar labiau išplėsta dviem vėlesnėmis JT ST rezoliucijomis, t. y. JT ST rezoliucija 2272 (2016) dėl seksualinio išnaudojimo ir seksualinės prievartos ir JT ST rezoliucija 2331 (2016) dėl prekybos žmonėmis konfliktinėse situacijose.

IV priedas. Neišsamus politinių dokumentų dėl MTS sąrašas

- Visapusiškas ES požiūris į Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucijų 1325 ir 1820 dėl moterų, taikos ir saugumo įgyvendinimą (dok. 15671/1/08, 2008 m.)
- Rodikliai, susiję su visapusišku požiūriu į Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucijų 1325 ir 1820 dėl moterų, taikos ir saugumo įgyvendinimą ES (dok. 11948/10, 2010 m.)
- Ataskaita dėl ES rodiklių, susijusių su visapusišku požiūriu į JT Saugumo Tarybos rezoliucijų 1325 ir 1820 dėl moterų, taikos ir saugumo įgyvendinimą ES (dok. 9990/11, 2011 m.)
- JT Saugumo Tarybos rezoliucijų dėl moterų, taikos ir saugumo įgyvendinimas vykdamas BSGP misijas ir operacijas (dok. 7109/12, 2012 m.)
- ES strateginė programa ir veiksmų planas žmogaus teisių ir demokratijos srityje (dok. 11855/12, 2012 m.)
- Antroji ataskaita dėl ES rodiklių, susijusių su visapusišku požiūriu į JT Saugumo Tarybos rezoliucijų 1325 ir 1820 dėl moterų, taikos ir saugumo įgyvendinimą ES (dok. 6219/14, 2014 m.)
- Neoficialus dokumentas dėl seksualinio smurto konfliktuose panaikinimo. Praktinių veiksmų ES lygmeniu vadovas (dok. PSC MD 155/14, 2014 m.)
- Pažangos, susijusios su dokumentu „Neoficialus dokumentas dėl seksualinio smurto konfliktuose panaikinimo. Praktinių veiksmų ES lygmeniu vadovas“ ataskaita (2015 m.)
- ES indėlis į visuotinį tyrimą dėl moterų, taikos, ir saugumo (dok. 7595/15, 2015 m.)
- 2016–2020 m. lyčių lygybės veiksmų planas ES išorės santykiuose (dok. 13201/15, 2015 m.) ir susijęs Komisijos tarnybų bendras darbinis dokumentas (SWD (2015) 182 final, 2015 m.)
- Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „Strateginiai įsipareigojimai siekiant lyčių lygybės 2016–2019 m.“ (SWD(2015) 278 final, 2015 m.)
- ES veiksmų planas žmogaus teisių ir demokratijos srityje (dok. 10897/15, 2015 m.)
- JT ST rezoliucijos dėl moterų, taikos ir saugumo 15-os metų sukaktis ir visuotinė peržiūra. ES ir jos valstybių narių įsipareigojimai (dok. 12904/15, 2015)

- Visuotinė Europos Sąjungos užsienio ir saugumo politikos strategija (2016 m.)
- Tarybos išvados dėl visuotinės Europos Sąjungos užsienio ir saugumo politikos strategijos (dok. 13202/16, 2016 m.)
- Visuotinės ES strategijos įgyvendinimo planas saugumo ir gynybos srityje (dok. 14392/16, 2016 m.)
- Tarybos išvados dėl Visuotinės ES strategijos įgyvendinimo saugumo ir gynybos srityje (dok. 14149/16, 2016 m.)
- Žmogaus teisių ir lyčių aspektų integravimo į Europos Sąjungos bendrą saugumo ir gynybos politiką esamos padėties tyrimo ataskaita (dok. 15726/16, 2016 m.)
- ES civilinių BSGP misijų elgesio ir drausmės kodeksas (dok. 12076/16, 2016 m.)
- BSGP misijoms ir operacijoms skirti patobulinti bendrieji elgesio standartai (dok. 6877/18, 2018 m.)
- Patikslinti rodikliai, susiję su visapusišku požiūriu į JT Saugumo Tarybos rezoliucijų 1325 ir 1820 dėl moterų, taikos ir saugumo įgyvendinimą ES (dok. 10805/16, 2016 m.)
- Antroji pažangos, susijusios su dokumentu „Neoficialus dokumentas dėl seksualinio smurto konfliktuose panaikinimo. Praktinių veiksmų ES lygmeniu vadovas“, ataskaita (PSC MD 17/16, 2016 m.)
- Trečioji pažangos, susijusios su dokumentu „Neoficialus dokumentas dėl seksualinio smurto konfliktuose panaikinimo. Praktinių veiksmų ES lygmeniu vadovas“, ataskaita (dok. 14329/16, 2016 m.)
- 2017 m. neoficialus EIVT vyriausiojo patarėjo lyčių klausimais dokumentas. Neoficialios veiksmų gairės ir veiksmų planas dėl lyčių / lyčių lygybės, moterų įgalėjimo ir JT ST rezoliucijos 1325 dėl moterų, taikos ir saugumo įgyvendinimo (WK 665/2017 INIT, 2017 m.)
- Europos konsensusas dėl vystymosi (dok. 9459/17, 2017) ir Bendras komunikatas „Strateginis požiūris į atsparumą ES išorės veiksmų srityje“ (JOIN(2017) 21 final)
